МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

№ 98 (2619) | Ера, 7 декабрь, 1961 шу. | Мах 2 кап.

ХІанззе а кийчле БІаьстанга

Юрта боахам дІахо шерра дегІабоалабара а цун продукташца баха нах Іалашбара а хьакъехьара хоадамболлаш декхараш оттадаьд парте XXII съездо вай мехка хьалхашка. Гарггарча 10 шера юртбоахама ерригача продукце боарам шоззеи ахаззеи лакхбе, сага сих юртбоахама продукташ яхара США тІехьайита — иштта да парте юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхар.

ЦІаккха ца хиннача тайпара хьинар айденна балхаш деш ба Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой КПСС XXII съезда исторически решенеш кхоачашъеш. Денгара денга яржаш латт парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара хетаяь социалистически яхь.

Оахача лаьтта хІара 100 гектара лаьрхІа 75 центнери юртбоахама кхыча угодей 100 гектара лаьрхІа 16 центнери дулх даккха, 1962 шера паччахьалкхенга укх шерачул шозза дукхагІа ялат дохка, дукхагІа хьажкІаш, шекара свекла, зернобобови культураш дІае а уж хьувкъае а лаьрхІад цар.

Боккъалдар аьлча Іалаьмате чоалхане а бехктокхаме а декхараш да уж. Цхьабакъда, беррига колхозникаш, совхозий болхлой, юртбоахама специалисташ оарцагІа а баьнна ханнахьа бІаьстан балхашта кийчо йойя хийцца кхоачашдулургдолаш да.

Из кхета а деш чуийнна бІаьстан кийчо еш я хІанз республикерча колхозийи совхозийи коллективаш. ДІадувча лаьттай структура тоаяр, шоай Іаламаклиматически хьалашка кІезигах пайда луча культурашта меттел дикагІа хьувкъаш, боахама пайданегІа йола культураш дІаер, цар дикагІа дола фу кийчдар, ханнахьа техникана ремонт яр, кхоачамхиллал зябь ахар, удобренешца лаьтта тоадар — иштта да хІанз цар сихдаь деш дола балхаш.

ХьатІадоагІача шера ялат а кхыйола юртбоахама культураш а дикагІа хьувкъара дика оарцагІдаьнна боахамаш дуккха да вай республике. Дика дІадоладаьд бІаьстан балхашта кийчо яра гІулакх Надтеречни районе. Зябь ахара план 98 процент кхоачашъяь баьннаб цу районерча совхозий къахьегамхой. ДІаде ялат Іалашдаьд, хІаьта хІанз техника кийчъеш а кхыдола балхаш деш а боахк. Зябь ахара план 80 процент кхоачашъяьй Гудермесски районерча совхозаша, во латтац из болх Каргалински районе а.

Цхьабакъда, республикерча дерригача боахамашка лелац бІаьстанна кийчо яра балхаш иштта вІаштІехьа. Дукха я вай республике бІаьстанна кийчо яра балхаш хІанз а ледара лелаш моттигаш. Геттара кІезига аьхай зябь Наьсарен районерча совхозаша. 17411 гектар аха езаш йолча цу районерча совхозаша 30 ноябре аьхар еррига а 4272 гектар, е планах 25 процент мара яц. IV квартале тоае езача 72 тракторех тоаяьраш 8 мара яц. Ледара да бІаьстан кийчо яра гІулакх Шаьла районерча «Джалка» яхача совхозе а иштта цхьадолча кхыча боахамашка а.

1961 шу чакхдоалаш латт. Дукха ха йисаяц бІаьстан балхаш дІадоладала. Цудухьа хІара район, хІара колхози совхози декхарийла я бІаьстанна кийчо яра гІулакх махулла сихде.

Вай республикерча дуккхача районашка 1962 шера культураш дІае эшача лаьттах хІанз а ах аьхадац. Колхозийи совхозийи керттерча декхарех цаІ да лаьттах гІор йолалехь сихха зябь аьха яккхар.

Зернобобови культураш кІезига ювра вай республике дІадахача шерашка. Цудухьа алхха Грозненски районера колхозаши совхозаши мара яц цу культурай фу долаш. Колхозий правленейи совхозий кулгалхойи декхар да заготзернора нарядах горохеи кхыча зернобобови культурайи фу дарга ца а хьежаш сихха цу культурай фу Іалашдар.

Къаьстта уйла тІаяхийта еза ханнахьа техника кийчъяра. Гуйранара балхаш йисте ма даьлланге а сихха тракторащ, тракторий нохараш, сеялкаш, кхыйола инвентарь графиках тоае еза. «Сельхозтехника» яха объединени хьалхе тохаяла декхарийла я колхозаши совхозаши техникаца а запасной оатхалашца а ханнахьа Іалашъяра.

Дуккхача шерий опыто хьахьокх хьажкІаш а кхыйола культураш а хьувкъаяра звенош боккха лоархІам болаш хилар. Цудухьа массайолча моттигашка сихха вІашагІъехка яха еза звенош. Ханнахьа удобренеш а яхкаь цар шоай лаьтташ тоадергдолаш хІанззе а дІахоададе деза хІара звенона лаьтта, дІаяла еза цунна эша техника. Боккха лоархІам болаш да Іан замах дерригача боахамашка звеной членашта агротехнически дешар хьехалгеи царна хьалха латтарий опыт дІайовзийталгеи вІаштІехьдаккхар.

БІаьстанна кийчо яр Іалаьмате бехктокхаме гІулакх да. Цудухьа из болх даим партийни организацей бІарга кІал хила беза. Цхьаккха хІама а дац цу балхаца кІезига лоархІам болаш, из беррига а сихха бе безаш ба. ХІара саг ший метта дІаоттаве веза, цхьаккха а хила йиш яц цу балха юстара латташ. Беррига колхозникаш, совхозий болхлой, юртбоахама специалисташ бІаьстан кийчо яра, КПСС XXII съездо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара оарцагІбахар — из да партийни организацей керттера декхар.

Бокъонца кийчо ергья вай 1962 шерарча бІаьстан балхашта.

Тесса леладу лоархІаме гІулакх

Вай къахьегамхоша тайп-тайпара газеташ яз а деш, уж боккхача безамца дешарал совгІа, хьинаре дакъа лоац моттигера хьал редакцешта дІадовзийтара. Цар язду шоай вахарах, балха юкъерча кхоачамбоацарех, иштта кхы а.

Цудухьа язду вай къахьегамхоша хІара шер-шера дукхагІа тайп-тайпара газеташи журналаши. Цхьабакъда, газеташта язвалара болх кхетамца вІаштІехьбаккхеи ший ханнахьа чакхбаккхеи безаш ба. Нагахьа санна вайна юкъе хІанз газеташ язданза дезал нийслуш моттиг яле из духхьал газеташи журналаши яздара болх ханнахьа вІаштІехь ца баккхар мара кхы бахьан дац. Цу тайпара хьал да МагІалбика районе. Геттара ледара латт цига из гІулакх. Газеташта язвалара болх эггара хьалха кІезиг-дукха вІаштІехьа а баьккха дІаболабича дenз дІахо цу гІулакха йоаггІача бесса терко яьяц парте горкомо. Цудухьа районе гІолла 633 номер «Правда» яха газет язде дезача хІанз а 519 мара яздаьдац, 1800 «Грозненский рабочий» язде дезаш хиннача 1353 мара яздаьдац, «Комсомольское племя» яздеш ах план а кхоачашъяьяц, хІаьта 650 язде доагІача 268 мара яздаьдац «Сердало, геттара кІезига яздаьд районни газет а.

Къаьстта ледара латт из болх «Кавказ» яхача колхозеи «Алханчуртский» совхозеи. «Кавказ» яхача колхозе хІанз яздаьраш 90 номер районни газети, 120 номер «Грозненский рабочийи» мара дац.

Газеташ яздара болх «Алханчуртский» совхозе ледара латтара вІалла сагота вац совхоза партийни организаце секретарь нов. Прокопенко. Газеташ яздара болх миушта латт, аьнна шийга хаьттача, нов. Прокопенкос нийса йоаца цифраш ювц. Техкача гучадоал, гІулакхаш кхыча тайпара долга. 1 декабре кхаччалца духхьал 53 номер мара яздаьдац цига «Сердало» газет.

Ледара латт из болх «Ингушский» совхозе а.

Из гІулакх кхы дІахо ла мегаргдолаш дац. Парте МагІалбика горкома кулгалхой, моттигерча партийни организацей секретараш, бувзама отделий болхлой декхарийла ба лоацца ха хана из лоархІаме болх кхетамца чакхбаккха.

Художника В. Иванова плакат (Изогиз). ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ

Нефтемаслозавода литейни крепитель арахецача установка коллективах коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цІи тиллай. Литейни крепителаш хьае нефтемаслозавода коллектив Іомаенна дукха ха я. Металл лоала а деш цох машинашта тайп-тайпара оатхалаш хьаяра эша раствор я из.

Лоаладаьча металлах оатхал хьаялехьа лаьрххІа цу гІулакха кийчбаьча лоабатах кеп ю металлургаша. Из кеп чІоагІа хилийта коача хьоанал тоха еза лоабатах. ХьалхагІа кхачан хьоанал еттар цунах. ХІанз кхачан хьоанала меттел мехкдаьтта раствораш етт. Из раствор хьаеш я коммунистйов. Слободский начальник вола литейни крепитель еш йола коммунистически къахьегама установка. Литейни крепитель арахецара план цу установко кхоачашъярга хьежжа лел металлургий болх а. Из раствор кхоачам болаш ца хилча металлургий болх е саца безаш хул, е цу гІулакха кхачан хьоаналаш йоае еза. Из дага а кхоабаш, установка коллективо даим тІехкхоачашъю балха нормаш. Укх шера цхьайтта бетта план 104 процент кхоачашъяьй цо.

Марганец а кхыйола хІамаш а мамогга кхо а еш, дика арахец продукци коммунистически къахьегама коллективо. Къаьстта дика балхаш ду боккхагІа болча операторий И. И. Месяцевеи, И. П. Ведежевеи, оператора А. Ровичевеи сменаша.

Дукха рационализаторски болх а бу установка коллективо. Установке пар тІабоагІилга тоадеш дуккхача маьхера предложени еннай рационализатора Месяцев Ивана. Алхха ше цхьанне иттанел дукхагІа рационализаторски предложени еннай Шевцов Михаила. Къахьегам аттача боаккхаш я уж предложенеш.

Халкъа дружина балхаца а хьинаре дакъа лоац установка болхлоша. Халкъа дружинаца воацаш цхьаккха а саг вац установке. Установка начальник керте а волаш хан-ханнахьа ха де арайоал дружина.

Художественни самодеятельносте дакъа ца лоацаш Іелургбоацаш, селла из гІулакх дезаденна ба коллектива членаш.

Коммунизм хьалъяра чуйнна советски наха къахьегача укх деношка иштта коммунистически хьисапе болх беш а яхаш а я литейни крепитель арахеца коллектив.

В. ЗАХАРЧЕНКО,
Грозненски нефтемаслозавода парторганизаце секретарь

Газ—квартирашкеи предприятешкеи

КПСС XXII-ча съезда исторически решенеша дегаш гІоз а даьха, хьинаре къахьегаш я «Старогрознефть» НПУ цхьоалагІча нефтепромысла коллектив. Советски Социалистически Республикай Союза Керттерча Закона — Конституце Ди дездеча дийнахьа мехкдаьтта даккхара шера план кхоачаш а яь, хІанз 1962 шера чотах къахьегаш ба мехкдаьттахой.

Уж толамаш даха йиш хиннай мехкдаьтта доаккхаши бурув тохаши деча цхьадолча балхашта механизаци ярах. Укх бІарччача шера лаьттан кІалха ремонт еча бригадашка насосокомпрессорни турбаш тІахьовзаеши юхахьовзаеши дола «АПР-2» яха дІоагІаш хиннад. Мехкдаьтта скважинашта лаьттан кІалха ремонт яра дІа-юха кхувла агрегат балха юкъейоалаьй.

Цул совгІа, рационализатораша тийннача предложенех сихагІа мехкдаьтта даккха торо хулийташ йола цхьайола механизмаш балха юкъекхихьай. Иштта турбаш тІайотташи Іойоахаши аттагІа хилийтара механически трубовозка я. Хьа а яь, болх беш я гидравлически домкрат. Цу дерриганеша торо хилийтар къахьегама овсарле лакхъе а, хІаьта шера план ханал хьалха кхоачашъе а.

1961 шера 25-ча ноябре денз гази мехкдаьттеи цхьана дІаухаргдолаш магистральни трубопровод йиллай. Из йиллар бахьан долаш деннеи буси 300 эзар кубически метр газ дукхагІа йоаккх, из зехьа йоаяц. Газ яккхара шера план кхоачашъяьй, хІаьта ер шу чакхдоалаш кхы а 25 миллион кубически метр йоаккхаргья.

Уж толамаш доахаш къаьстта дика къахьийгад лаьттан кІалха ремонт ю мастер Разумный, бурув деттача мастер Гунько, кхыбараш а. Производственни заданеш 112—116 процент кхоачашъю цар.

В. БАБУКОВ,
«Старогрознефть» НПУ керттера инженер.

Дерригача дунен тІарча къахьегамхой ассамблея

4 декабре Московски Кремле бІаргаго йиш яр ерригача континенташка дахача эггара тайп-тайпарча халкъий викалаш. Уж бар хІама ца эшаш 100 мехкара баьхка профсоюзий V Дерригдунен конгресса делегаташи хьашийи. берригаш а съездий Двореце сийрдача зданегахьа болх уж. Доазол дехьарча профсоюзни деятелашца цхьана СССР профсоюзий делегаци, дуккха хьаьший — столица заводашкареи фабрикашкареи активисташ ба. Советски наха дІайха моаршал хоатт доазол дехьарча новкъосташка.

Дунен профсоюзни болама исторе чухь цІаккха иштта дукха викалаш болаш ассамблея гулъеннаяц. Профсоюзий Дерригдунен Федераце — болхлой класса эггара низ болашагІа йолча организаце гулъяь я конгресс. Дунен шоллагІа тІом хинначул тІехьагІа вІашагІтехача ВФП юкъевахар 67 миллион саг. ХІанз федераце мугІараште юкъе вода 107 миллион саг. Цу цифраша тешал ду ВФП дегІаяра, цун влияни, цІи, низ лакхбалара.

ХьалхагІа федераце конгрессаш хулар Париже, Милане, Вене, Лейпциге, хІаьта хІанз дерригача дунен тІарча къахьегамхоша бахкийтараш Москве баьхкаб, халкъашта юкъе массане юкъара машар, доттагІал, вІаши гІулакхаш хулга дІакхайкадеча городе баьхкаб. Цо къаьстта лоархІам болаш ю Дерригдунен конгресс.

Массехк кІира хьалхагІа коммунистически общество хьалъяра Программа тІаийца Советски Союза Коммунистически парте XXII съезд хинна заседаней зал хьалъюз делегаташеи хьаьшашеи. Сийлахь-доккха хІама хьадара Программа Іалаьмате чІоагІа раьза хинна тІаийцай дерригача дунен тІарча къахьегамхоша.

Іуйрийна 10 сахьат даьлча ший болх дІаболабу профсоюзий V Дерригдунен конгрессо. Дуккхача мехкий профсоюзий болама эггара тІехбола деятелаш юкъебаха президиум цхьабарт а болаш хорж цунна юкъе дакъа лоацараша.

IV конгресс хинначул тІехьагІа байнача дунен халкъий профсоюзни болама хьалхле лелаьча деятелий сий деш дага боха аьле йист хул ВФП генеральни секретарь Луи Сайян, конгрессе гулбеннарашка. Цо цІераш йоах ВФП хьалха хиннача председатела Джузеппе Ди Витторио, профсоюзий Ерригкитайски федераце председатела Лай Жо-юя, Франце ВКТ генеральни секретара Гастон Монмуссо, хІаьта иштта французски колонизатораша вийнача, Алжира къахьегамхой массане юкъарча союза генеральни секретара Аисс Индира. Цхьаккха йист ца хулаш минут яккхарца сий ду делегаташеи хьаьшашеи болхлой класса гІулакх бахьан къовсам лоаттабаьрий.

Конгресс дІайолалуш къамаьл ду ВФП председатела Агостино Новелла. Федераце цІерах цо дІайха, вежарий моаршал лу советски профсоюзашта, СССР къахьегамхошта, делегаташ дика хьоашал деш, доттагІленни пролетарски интернационализмаи уйланца тІаэцарах чІоагІа баркал оал. Іилманей адамий хьакъалеи Іалаьмате доккхий хІамаш карагІдувларца белгалбаьнна ба Советски Союза никъ, йоах Новелла.

ВФП председатела йоах, къамаш мукъадахара тІехьа, машара тІехьа, моллагІа яле а эксплуатацена, экономически, политически низІоткъама духьал дерригача дунен тІарча профсоюзни болама лоаттабеча къовсама сий дола итогаш ю конгрессо. Гулбеннараша тІоараш а детташ цо моаршал хоатт колониализмана духьал, мукъадовлара тІехьа къовсам лоаттабеча Алжира, Ангола, кхыча мехкий къахьегамхошка.

Дунен халкъий хІанзара хьал хьоадеш, Агостино Новелла дувц Малхбузен Германе империализма агрессивностах. Машар Іалашбара эш дунен халкъий профсоюзни болама цхьоагІо хилар. Еррига керттера проблемаш машара наькъаца къоастаяра тІехьа къовсам лоаттабе вІашагІкхета деза халкъаш.

Вай юха а нийса лерхІ дунен халкъий ерригача болхлой класса цхьоагІон принцип, аьлар Новелла. Вай хьаллоацаргба къамаш шоай лоІаме хилара тІехьа, капиталистически эксплуатацех мукъадахара тІехьа лоаттабу къовсам.

Цул тІехьагІа къамаьл де дош лу ВЦСПС председатела В. В. Гришина. Вай мехка профессиональни союзий цІерах, миллионаш болча болхлойи гІулакхерча наьхеи цІерах дІайха моаршал хоатт цо V конгресса юкъе дакъа лоацаш барашка.

Советски Союзе гІолла

КХАШКА КЪАХЬЕГАРАША ДАЬХЕННА

ДУШАНБЕ, 3 декабрь. (Телефонаца). Мехка эггара чІоагІагІа боамби хьийкъаб Гиссарски къухье. Паччахьалкхенга боамби бохка тІаийца декхар кхоачашдаь хиларах рапорт лу цу районерча кхашка къахьегараша. Колхозашеи совхозашеи заготовительни пункташка 123 тонн совгІа боамбе бедал дІаяхьийтай — из я дІадахача шера цу хана яхьийтачул дикка дукхагІа. Юкъера лаьрхІача гектара тІара 30 центнер совгІа яьккхай. Дерригача боахамаша (эггара хьалха целина тІа боамби дІабийнача кхаьннера дІаийккхача) Юкъерча Азе, Азербайджане, Казахстана къулбехьерча районашка укх гаргарча шерашка баккха аьнна ахархой ташкентски совещане оттабаьча 25 центнерал дукхагІа боамби баьккхаб.

Гиссарски районе цхьан шера 5,5 центнер дукхагІа хьувкъийтай, хІаьта цхьацца-йолча колхозаша соахкарчул цаІи ахи дукхагІа боамби чуийцаб.

Гиссарски къухьерча боахамаша лаьрхІад чуийца баллалца мехкага кхы а 6 эзар тонн боамби бохка.

ГОМЕЛЬ. 3 декабрь. (Телефонаца). Областа мелиоратораша мелиоративни балхий шера йоагІа план кхоачашъяьй. Йилла а йилла, юхатоаяьй цар 25 эзар гектара тІа хий диллал йола сеть.

Хьалха хиннача ушалех юртбоахама продукташ яха боккха лоархІам бола моттиг хулаш латт. ХІанз царех йизза йола дошо пхо хиннай. Карадерзадаьча лаьттан хІара гектара тІара 4 эзар доакъара единицаш яьхай — областе оахача лаьттан гектара тІара юккъера йоалачул шозза дукхагІа.

РСФСР Лакхехьарча Суда пленум

РСФСР Лакхехьарча Суда председатела А. Т. Рубичева председателал а деш 2-ча декабре Москве РСФСР Лакхехьарча Суда аргІанара пленум хилар.

Пленумо ла а дийгІар, йийца а йийцар РСФСР Лакхехьарча Суда Президиума члена М. А. Гаврилина яь паччахьалкхен отчеташ тІа приписками ярахи уж харцахьа увттаярахи йолча судебни практика хьакъехьара доклад. Белгалдаькхар КПСС ЦК январски (1961 шу) Пленум хинначул тІехьагІа республикерча судебни органаша зуламерча очковтирательствацеи паччахьалкхе Іехаярцеи лоаттабу къовсам чІоагІбаь хилар. Цунца цхьана кхы а факташ я уж тайпа зуламаш обществана кхерам болаш хилар теркал ца деш. Премещ эцар е бокъонца социалистически рузкъа лочкъадар духьа приписками еш болча наха деш долча гІулакхашта харцахьа квалификаци ю дуккхаза а следстви еча органашеи судои.

Цунца дувзаденна пленумо судашта тІадиллар паччахьалкхе Іехаярца хьадда къовсам лоаттабелга а бехке бараштa бокъонца «Планаш кхоачашъяра хьакъехьа увттаеча отчетащта юкъе прописками ярахи кхыча наькъащца уж толхаярахи болча бехктокхама хьакъехьара» 1961 шера 24 мае арадаьнна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Укази, хІаьта иштта уж приписками социалистически рузкъа лочкъадар духьа яьяле РСФСР уголовни кодекса тІара йоаггІаш йола статьяши нийса чакхйоахилга а.

Пленумо лоархІ, очковтирательство хьахулийташ дола бахьанаш гучадахари уж дІадахара де дезар дари делашка хьожача хана судий лоархІамегІарча декхарех цаІ хилар.

Пленумо цу тайппара йийцар РСФСР Лакхехьарча Суда председатела заместителa Г. З. Анашкина яь лийцача наха судаша кхетавеш-къахьегийташ йола тайпа колонеш белгалъяра хьакъехьара доклад. Лийца нах, цар даьча зуламий оамалга а доккхалга а хьежжаи, хІаьта иштта цар личностага хьежжаи, къаьст-къаьста боахкабелга кердача законодательства оттадаь хиларах пленумо судаш декхарийла яьй цар шоашта теха ха йоаккхаргйола кхетавеш-къахьегийташ йола тайпа колонеш приговораш увттадеча хана нийса белгалъяха. Кхетавеш-къахьегийташ йола колонеш судаша белгалъеш судебни практике нийслуш долча дешашта а цу тайппара жоп делар.

Пленума балхаца дакъа лаьцар РСФСР прокурора А. А. Круглова а РСФСР юстице министра В. А. Болдырева а.

(ТАСС).

Ленинград. КПСС XXII-ча съезда решенеша дог гІоз а даьккха «Октябрьская» яхача прядильно-ткацки фабрика коллективо боккха пайда баргбола гІулакх дІадоладаьд. Производство дикагІа вІаштІехьъяккхара, цун культура тоаяра, станокашта модернизаци яра, дикагІа йола технологи юкъейоалаяра наькъаца мехкарча кІада деча оборудоване балха овсарле геттара лакхъе лаьрхІад кІада дераша. ЛаьрхІача гучадаьннад 1962 шера планал совгІа миллиона дилъагІа дакъа метр кІада де цо йиш хулийтаргхилар. Предприяте дуккхача бригадашеи болхлошеи доккхий декхараш тІаийцад.

Мастера помощника В. И. Какаулина хьалхле лелаеча коммунистически къахьегама коллективо кІада деча 40 автоматах хІаране балха овсарле сахьата 12800 уточинага кхоачийташ лакхъяьй, из хул семилетка йистейоалаш планах хила йоагІачул 300 уточина дукхагІа. ХьатІадоагІача шера хІара станока балха овсарле 12900 уточинага кхоачийтаргья, кхы тІа а 12 эзар метр басар динза дола морса кІада дергда аьнна дош деннад бригадо.

Сурта тІа: (аьттехьара аьрдехьа) мастера помощник В. М. Какаулин, кІада дер Т. И. Громова, зарядчица Р. П. Середнякова.

П. Федотова сурт.
ТАСС фотохроника.

Сийлен цIи еннай

Боккха боахам ба Шелковской района Сталина цIерахча колхоза бар. Дукха пайда лу цо. Колхозе хьалкхею хьажкIаш, комсаш, харбазаш, иштта кхы а.

Къаьстта дукха леладу колхозе кIаьда тха доаккха жа. ХIанз 52500 устагIа ба тха боахаме. Жега дика Iа даккхийтара е еза ремонт яь тоаяьй помещенеш, хIаьта дуккха керда яраш а хьалъяьй. Цул совгIа, шортта доакъар кийч а даь, жево Iа доаккхаргдолча моттиге тIаэзад.

ЧIоаггIа теркам тIабохийтт колхозе жа дебадара. Ер шу долалуш 47,5 эзар устагI мара ца хиннача хIанз 52,5 эзар ба. Нагахьа санна 1959 шера хIара устагIан тIера 4,7 килограмм тха даьккхадале 1961 шера 5,3 килограмм тха даьккхад. Цудухьа, дикача тхан 2380 центнер паччахьалкхен дIаденнад укх шера. Духхьал жа леладарах 1,2 миллион сома пайда беннаб колхоза ер шу доладелча денз.

Жа леладеш шоашкара хьокхамаш гойташ хьинаре къахьегаш дукха бригадаш я. Царех я И. Федюшкина бригада. Укх шера бIаь устагIан тIехьа 114 Iаьхар хьалкхебаьб цо, хIара устагIан тIера планах 6 килограмм тха даккха дезача 6,9 килограмм а доаккхаш. Дукха ха йоаццаш коммунистически къахьегама сийлен цIи еннай цу бригадана.

Жена мамогга дикагIа гIулакх дара шоай еррига говзал тIайохийташ болх беш ба М. Гайгаев, Т. Байранов, К. Байбунов, П. Еремин, дуккха кхыбараш а.

Ала дезаш да цхьа барт болаш къахьегаш беррига жа леладераш болга. Цудухьа вIаштIехдоал цар иштта доккхий толамаш даха.

Г. ТИМОХИН,
колхоза воккхагIа вола зоотехник.

КПСС XXII съезда решенеш дIайовзийтара

Укх шера 1-ча декабре политически Iилмаи хьехамаш доаржадара Общества Нохч-ГIалгIай республикански отделене пленум хилар. Пленуме дийцар «КПСС XXII съезда решенеши материалаши дIайовзийташ Общества Надтеречни, Шелковской районни отделенеша еча пропагандахи» «Республике Iилма-атеистически хьехамаш дара пропаганда лакхъярахи» дола дешаш.

Хьалхарча дешах къамаьлаш дир Общества МагIалбика городской отделене правлене бехктокхамерча секретара М. Н. Беляева, Надтеречни районни отделене правлене бехктокхамерча секретара Г. Н. Румянцевас, Шелковской районни отделене правлене президиума члена Я. И. Гресова.

Пренеех къамаьлаш дир Общества Сунженски районни отделене председатела Леонидова, Наурскии Ачхой-Мартанеи районни отделеней бехктокхамерча секретараша Гринкос, Терехова, кхычар а.

ШоллагIча дешах лаьца Общества республикански отделене правлене председатела заместитела А-Хь. А. Саламова яьча докладах хиннача пренеех къамаьлаш дир Общества республикански отделене членаша М. А. Абазатова, Т. С. Черновас, Общества Ножай-Юрта районни отделене бехктокхамерча секретара Абдулгаджиева, лектора-атеиста, Нохч-ГIалгIай педагогически института доцента Ф. С. Лизунова, кхычар а.

Юххера къамаьлаш дир КПСС обкома секретара Б. Г. Габисовеи Общества республикански отделене правлене председатела Р. П. Дулерайнеи.

М. ШИШХАНОВ.

Программа—хьинар духдувла хьаст

Советски наьха творчески хьинар чIоагIа айдаьд КПСС XXII съезда исторически решенеша. Iалаьмате йоккхий перспективаш хьайийлай цар вайна хьалхашка.

Со сай балха тIа волча хана сона цIаккха а дагара далац продукци дикагIа а дукхагIа а арахеца йиш хулийтаргйола наькъаш лехилга. № 1 йолча цехе токаралла-расточникалла болх беш ва со. Сай балха нормаш денна 150-160 процент кхоачашъю аз.

Айса хьа мел ю оатхал дика ю аз. Коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаеш се хилча, сога йиш яц дика мара болх бе. Шера план кхоачаш а яь, ер биьлагIа бутт ба 1962-ча шера чотах болх беш со вола.

1962-ча шера вIалла брак йоацаш бергба аз болх, новкъостал дергда къонача болхлошта, лакхъергья балха говзал.

Денна керда техника промышленносте юкъекхувлача вай хана къаьстта боккха лоархIам болаш да цу техникаца болх бе ховргдолаш хадданза болхлоша шоай квалификаци лакхъелга. Укх деношка тхога а кхаьчай «Ленинград» яха керда расточни станок, тхо цу станокаца болх бе Iомаденнад.

ХIара дийнахь смена йистеяьннача хана оахош кхоана дергдар дувцаш массаза а тхоайла дагадоал сои согара смена дIаэцари. Болх тоабара эша гIулакхаш белгалдоал тхона.

Тхоашта карагIдаьнначох кхоачамбаь ца а Iеш, денна кердача толамашта, къахьегама овсарле лакхъяра тIакхувш да тхо. Тха ерригача цехо кхоачашъяьй семилетка кхоалагIча шера план.

Сай а сай новкъостий а къахьегам коммунизма материально-технически база хьалъярга бодаш хиларах чIоагIа тоам хул сона. Хьинар духдувла хьаст ба вай парте Программа.

В. ГАШИН,
ЦРМЗ № 1 йолча расточни цеха токарь.

Хьалхарча мугIаре

Дика къахьийгад Грозненски нефтеперерабатывающи завода, дуккхача установкай коллективаша Советски Конституце Ден сийна. Дукха я заводе укх шера валови продукци арахецара план кхоачашъяь установкаш. Царех я №№ 7, 1, 2, 10 йола, иштта кхыйола установкай коллективаш.

Иштта дика къахьегама толамаш даха установкай коллективай вIаштIехьдоал барт тайна, цхьоагIо йолаш цигара беррига болхлой хиларах. Говза а хьаькъалца а коллектива кулгалду установка начальника нов. С. Р. Петросова.

Установка коллектива юкъе дукхагIа бараш къона болхлой ба. Царех берригаш а хIана бац аьнна шоай говзал лакхъеш ба, тайп-тайпарча заведенешка дешаш. Масала, оператор нов. Бурлаенко сайрийна дешача школе 10-ча классе дешаш ва, цунца цхьана дешаш ва оператора помощник нов. Стукалов а. Шоаш тIаийцача декхарел а дукхагIа хIанзале пар, электроэнерги кхояьй установка тIарча болхлоша.

Дукха ха я установка коллектив шийна хьалхашка мел оттадаь деррига декхараш кхоачашдеш хьайоагIа. Цудухьа цо лелаю сий дола цIи—коммунистически къахьегама цIи. Из цIи сийленца дIахо а яхьа лаьрхIа я тха завода № 7 йолча установка коллектив.

П. СЕЛИЦКИЙ,
завода парткома секретарь.

ЙОХАРГЙОАЦА ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ЦХЬОАГIО

КПСС XXII-ча исторически съездах йола уйлаш дег чу латташ бах беррига советски нахи дунен дерригача доакъошкара миллионаш бола вай доттагIийи. Из ховш а да. Халкъий общественни вахара, цар таханарча лоархIамегIарча хьаштий а кхоанарча планий а цхьаккха проблемеи цхьаккха гIулакхи хургдац съезда балха тIа, цун решенешка белгал ца деш.

КПСС XXII-ча съездо итог йир мехка экономика айеш, Iилмеи техникеи дегIадоаладеш, культура лакхъеш, къахьегамхой материальни хьал тоадеш советски халкъо яьхача йоккхийча коталоний. Съездо ше мабарра белгалбаьккхар паччахьалкхени боахамеи строительстве, советски нах коммунистически уйланца хьалкхебеча наьха творчески инициатива дегIайоалаеш парте баь боккха болх.

Съездо къаьгга хьахьекхар машари машаре дахари бахьан долаш, халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдар духьа, СССР экономически культурнии бувзамаш шердар духьа, хьинаререи маькареи арахьара политика чакхъяхар духьа лоаттабеча къовсамера вай парте, Н. С. Хрущев керте волча цун Центральни Комитета, боккха лоархIам.

КПСС XXII-ча съезда дуненисторически лоархIам хилар да цо парте керда Программа — коммунизм хьалъяра программа — тIаэцар. ХIанз советски халкъагеи дерригача прогрессивни адамашкеи долаш да коммунистически обществах шерра характеристика луш дола, из общество хьаяр духьа лоаттабеча къовсама декхараш а уж кхоачашдергдола наькъаш а массе оагIорахьара белгалдоахаш дола документ. «Программо, — йоах Н. С. Хрущева доклада тIа, — хIаране моттиг хьахьокх коммунизм хьалъерий мугIараашта юкъера. Цо хьахьокх коммунизма духьа болх мишта бе беза а деша мишта деза а, коммунистически обществерча вахара ше мишта кийчве веза».

Боккхача лоархIамера дукха, Iалаьмате дукха проблемаш отта а йир, белгал а яьхар КПСС XXII-ча съездо. Боарам боаццаш боккха ба цун лоархIам парте, паччахьалкхен, советски халкъа, дерригача адамий вахареи балхеи массадолча доакъошка.

Даьхе тоаяр духьа, цун халкъий кортамукъали иразн духьа вай парте мел даь хIамаш хьахьокхарца советски наьха дегаш кура а даьхар, гIад а дигар съездо. Къаьгача аланца сийрдабаьккхар цо сийлахьйоккха коммунизма гIишло хьалъярга бода боккхеи сий долеи никъ. Цо керда хьинар чудоссадир хIара советски сага: съездо тIаийца решенеш кхоачашъеча мамогга дукхагIа дакъа лацара йоакхо еш ва вайцига массава а.

Белгалдоалаш гIулакх да, ишта доги уйлеи долаш коммунисташ хинна ца Iеш, парте боаца дуккха нах а хилар. Шоашта гаргара а хьамсара а гIулакх лоархI цар съезда решенеех, хIаьта уж кхоачашъяр духьа коммунисташца цхьана къовсам лоаттабе кийча а ба уж. Съездо къаьгга хьахьекхар йохаргйоаца партеи халкъеи цхьоагIо — идейнии организационнии цхьоагIо, деналеи гIулакхийи цхьоагIо. Из хила тарлу КПСС XXII-гIа съезд, цун беррига болх бовзийтарца эггара чIоагIагIа белгалдоалача гIулакхех цаI.

Уйла ю вай дуккхача наха йовзаш а кIоаргга маIан долаш а йолча фактай.

Съезде яьча докладашка белгалдора, хIанз КПСС мугIарашта юкъе 10 миллион гаргга саг ва, яхаш. Алхха XX-гIа съезд хинначул тIехьагIа дIаяхача хана царна юкъевенав 2 миллиони 500 эзари саг, е кхоалагIа дакъа совгIа нах. Нах дукхагIа парте хьачуийбе а ца гIерташ, из цIенагIа хилийта гIерташ, вешта аьлча дикагIа болча нахах эггара дикагIа бараш хоржаш болча хьалашка парте мугIараш селла чIоагIа дегIадахкаро къаьгга хьахьокх халкъа хьалхашка парти чIоагIа сий долаш хилар, дуккхача къахьегамхошца айхха ювзаенна из хилар. Парте ух болхлойи колхозхойи, советски Iилмахойи специалисташи, культураи искусстваи деятелаш, паччахьалкхени боахамеи аппарата болхлой — идейно меттел, организационно а, ший вахар парте вахарца дувза, цун а ший халкъа а гIулакх тешамеи цIенеи кхоачашде безам болаш мел вар. Парте сий лакхдалар, халкъацара цун цхьоагIо къаьгга хьахьокхаш дола тешал дециий из?

Вай партех бокъонца йола дерригача халкъа парти хиннай. Общества массадолча тайпашка болча хьалха латтача нахах ший мугIараш цо хьалдузар аьнна, шийна йолча гIойленна ца деш ший халкъа гIулакх цо дора аьнна, цун уйлаши хьашташи цо кхайкадореи лорадореи аьнна хинна Iац из халкъа парти. КПСС — бокъонца йола халкъа парти я ший беррига болх халкъа новкъосталца, халкъа гуччахьа, халкъаца дагайоалаш цо беш хиларах а.

Мел чIоагIа уйла тIаяхийта ладувгI парте, цун Центральни Комитето халкъаша яхачунга, парте боацача къахьегамхоша яьча замечанешкеи предложенешкеи. хьахьокх парте XXII-ча съездо тIаийца КПСС Программеи Устави дувцилга.

Съезд хьаелла ши бутт совгIа ха йолаш массанена довзийтар духьа КПСС ЦК-ас цу документий проекташ кепа теха ара а яьхар, хIаьта беррига коммунисташи парте боаца дуккха нахи уж дувцача юкъе хьинаре дакъа лацара тIа а хьийхар. Фуд вайна гур? Алхха парте ше дувца дезаш да аьнна хеталуш дола дешаш — парте дергдар фуд а ший вахари болхи цо мишта вIаштIехьбаккха беза а — бокъонца дерригача халкъо дувцаш хилар. Коммунисташа меттел воккхеи зIамигеи мел волчеи моллагIа говзал йолаш болчеи парте боацача дуккхача наха а уж документаш шоаш мишта лоархI дувцар, тоаде а тIатоха а деза аьнна шоашта хетараш дувцар, замечанеш а предложенеш а телар. Масала, Программа проект ювцаш 500 эзар совгIа къахьегамхой собрани хилар предприятешка, колхозашка, учрежденешка, эскара доакъошка, профсоюзнии комсомольскии организацешка. Цу собранешка хиннав 73 миллион гаргга саг. Программа проекта хьакъехьа партийни собранешка, конференцешка, союзни республикай компартей съездашка, къахьегамхой собранешка къамаьл даьд 4 миллиони 600 эзари совгIа волча саго.

Цул совгIа, КПСС ЦК, моттигерча партийни органашка, газетий, журналий, радио, телевидене редакцешка 300 эзар совгIа письмои статьяи кхаьчай.

Уж цифраш я. ХIаьта хIара цифра тIехьа латт Даьхен сий даккхареи из тоаяреи хьакъехьа, цун халкъий иразеи вахареи хьакъехьа дика уйлаши йоакхои еш бола дийна нах. Цар дувцаш а яздеш а хиннар дар, парте хьалхашка оттадаь декхараш сихагIа кхоачаш мишта дергдархьогI, вай предприятеша, колхозаша, партийнии паччахьалкхени аппарато, Iилман учрежденеша, дешара заведенеша, общественни организацеша кхы а дикагIа болх бара фу дергдархьогI, яхаш. Халкъашта юкъера машари доттагIали бахьан долаш, СССР оборонни низ чIоагIбар духьа лоаттабеча къовсама саготагIа йолча проблемашта тIаерзаяь яр цар уйлаш. Уж даькъе боацача наха яь, цар шоай духьа яь замечанеш а йоацаш, шоашкара а кхычаргара а дизза декхараш кхоачашделга цIенхаштта хьадеха ховш болча, бизза шоай мехка дай болча наьха уйлаш яр уж.

Программа проект ювцарах хьахинна итогаш ше йоашхаш, Н. С. Хрущева йоахар, из мехка идейни вахара чулоацам а бар, цунах дерригача халкъа форум а хилар.

ТIех ца доаккхаш ала йиш я: Программа проект ший программа а ший вахара гIулакх а лоархIаш дерригача халкъо йийца а йийцар, тIа а ийцар.

— Со парте вац, — яхаш язду Днепродзержинск яхача городерча экскаватора машиниста помощника нов. Матяха. — ХIаьта, нагахьа санна «Советски Союза Коммунистически парте керда Программа мишта лоархI Iа?» аьнна, сога хьаттача, кхы уйла а ца еш жоп лургдар аз: «Цунах доккхал ду аз, хIаьта юххье денз чакхъяллалца из къоабал а ю!» ХIана аьлча, Ленина парте Программа тIа яздаьр хIара советски сага дега гарга а деза а да, цун уйлаши дагалаттараши да цо дувцараш. Тахан хьога кхайк тхо, тха хьамсара парти:

— Коммунизма коталонга дIахьалхашкахьа дига тхо!

1961 шера 16 ноябре городе Ташкенте хиннача юрта боахама болхлой совещане ше къамаьл деш, Н. С. Хрущева Iодийшача цу письмо тIа хьахьекхад советски наьха уйлаши царна хетараши. Ишта йоах болхлоша а колхозхоша а хьаькъалца болх беча наха а, уж боарам боаццаш мутIахьа ба партена, хIаьта цо оттаяь коммунизм хьалъяра Программа, кулг вIашта ца дуллаш, кхоачашъяра къахьега кийча а ба.

Парте XXII-ча съезда сийна тIаийца хинна декхараш кхоачашдаьд аьнна итт эзар совгIа рапорт дера съезда цIерах болхлой коллективашкара, колхозхошкара, совхозий болхлошкара Iилмаи, культураи, искусстваи болхлошкара. Уж дар коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама сийлахь-боккхача наькъ тIа хьалхара рубежаш лийца хиларах дола рапорташ. ХIаьта цу тIеххьа йоагIа, йоагIарг а я парте оттадаь сийлахьдоккхий декхараш кхоачашдеш йоаха керд-керда коталонаш. ГIулакхага диллача а практике а советски наха хьахьокх шоаш партеца цхьа уйла йолаш хилар.

Мичара хьайоагIаш я Коммунистически партеи советски халкъеи из цхьоагIо?

Сийлахь-воккхача Ленина хьийхад: «Миллионаш болча наха ладувгIаргдац парте беча хьехамга, нагахьа санна шоай вахара опыто шоашта телача хьехамца тарлуш уж хьехамаш деце», яхаш. (Соч., т. 24, оагIув 457).

Вай парте низ сенах латт аьлча, из латт еррига парти ший халкъа дулх-цIий хиларах а деррига цун хьехамаш диззаи бокъонцеи къахьегамхой хьашташца, цар шоай вахара опыто хьехачунца дика тарлуш хилара а.

Партеи халкъеи йохаргйоацача цхьоагIон, дуккхача къахьегамхошта юкъе тIа-тIа дукхагIа лакхлуш латтача парте сийна лард я, эггара хьалха, Коммунистически парте, цун Центральни Комитето шоай беррига болх марксизма-ленинизма хьехамца лелабеш хилар. Iалами обществои дегIадарах, тоIабаь боахкарийи эксплуатацена кIаллаттарийи революцееx, социализми коммунизми котъяргхиларах дола из дика Iилма тахан парте мировоззрени хинна ца Iеш, дерригача советски халкъа а мировоззрени я. Марксизм-ленинизм — миллионий байракх. Цу байракхаца вай халкъ коталонгара коталонга кхувлаш хьа а енай дIа а гIоргья КПСС.

Къахьегамхой керттерча хьашташка хьежжа я парте политика а. Общество дегIаярах долча законагара, сийлахь-воккхача Ленина хьехамгара чIоагIале а лувцаш, бакъдолча белггаларча хьалий, наха, мехка эшарий лоархIам а беш, берригача къахьегамхоша могадеш дола гIулакх вIаштIехьа а доах, чакх а доах парте паччахьалкхен, боахама, культурни строительстве.

Адамий эггара толашагIа йола идеалаш йоахк Коммунистически парте политиках. Къахьегамхошта эггара хьаштдолашагIа йола политика я ала йиш я цунах. Цунгара хьагу партеи правительстваи советски наьха, цар вахареи иразеи, цар физическии духовнии низаш дегIадахкара хьакъехьа еш йола йоакхо. Из парте уйла къаьстта дика хьахьекхай КПСС кердача Программа тIа. Советски наьха вахар кхы а сийрдагIеи ираз долашагIеи хилийтар духьа, цар шоай деррига низаш дIахо а мехка экономикеи культуреи айяра, Iилмеи техникеи, литературеи искусствои кхы а дукхагIа дегIайоалаяра, дерригача дунентIа машари прогресси хилийтар духьа лоаттабеча къовсама тIадерзадара еча йоакхонах йиза я цун хIара параграф. Цудухьа да халкъо парте Программах ший гаргареи хьамсареи гIулакх лоархIаш хилар.

ХIара денна вахар чухь гучаювлача фактаех советски наха гу ший халкъа гIулакх дарал, адамий машареи прогрессеи гIулакх хьаллоаттадарал доккхагIа парте цхьаккха хIама лоархIаш ца хилар. Парте къаьгга хьахьокх, башха дика идеяши планаши йолаш ше хиларал совгIа, уж лораеи чакхъяхеи ховш ше хилар а. Из да нах партена тIехьабоахаш дола керттера гIулакх. Ше цкъа къамаьл деш цу хьакъехьа геттара дика аьлар Н. С. Хрущева. Цо йоахар: «Политически партеш цар кхайкаеча идеяшка хьежжа лаьрхIа ца Iеш, уж идеяш цар кхоачашъярга хьежжа а лоархI халкъаша дукхагIча хьале. Нагахьа санна вай парте ше лелаю идеяш дика хилар дIахайта гIертилга мара кхы деш хIама а доацаш, цу идеяй ларда тIа наьха вахар дикагIча оагIорахьа эргадаьккха хувцилга Iалашдаь хиннадецаре, вайна тIехьа хургдацар халкъ». (Н. С. Хрущев. «Литератураи искусстваи кердача толамашка». Госполитиздат, 1961, оагIув 30).

Партеи халкъеи цхьоагIо чIоагIъяра боккха лоархIам болаш да партии, цун Центральни Комитети парте боацарех чIоагIа тешаш хилар. Из гуш да, деррига лоархIамегIара паччахьалкхен, боахама, культурни строительства дешаш ше къоастадеча хана парти массаза а дуккхача къахьегамхошца дагаювлаш хиларах а денна беча балха тIехь цар яхачунга цо ладувгIаш хиларах а. Цо дерригача халкъа хьалхашка майрра гучадоах партийни советскии организацеша а цар кулгалхоша а деш дола гIалаташи кхоачамбоацараши, хIаьта паччахьалкхен, халкъа хьашташ дицдолийташ, — советски законаш телхадеш бараш чIоагIа бехк а бу. Халкъацара ший гIулакхаш къайлагIа цхьаккха хIама доацаш, вIаши дагардар кхетадеш леладу цо, толамех а, хIаьта иштта кхоачамбоацарех а дола бакъдар, бокъонца бакъдар цунга дIаоал цо. Парте, цун Центральни Комитета из никъ къаьстта дика гуш ба И. В. Сталина культ личност гучаяьккхачул а Молотова, Кагановича, Маленкова, кхычар антипартийни группа йохаяьчул а тIехьагIа. ХIаьта халкъо из чIоагIа къоабал а бу.

Хьалхле лелаеча кадрашта къаьстта дукхагIа а телаш, парте хьехам тел коммунисташта, наьха беннача тешама хам бе, нахацара шоай бувзамаш даим шерде а чIоагIде а, нах листагIа болча даха, царна дагардара а эшараш а ховш хила, цар дIадехараши царна хьаштдараши дукхагIа а дикагIа а кхоачашдара мелъэшараш де, яхаш. Из ленински хьехам хьахьекхаб КПСС Программа тIа а Устава тIа а.

«Коммунизм хьалъяра хьадда лоархIам болаш низ ба халкъ, — йоах парте Программа тIа. — **Халкъа духьа яхаш я парти, цунна гIулакх дарах лоархI цо ший болх хьисап долаш.** Халкъацара парте бувзамаш дIахо шердари кIоаргдари — коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме толам балара хиланза даргдоаца хьал».

Дуккхача къахьегамхошцара ший бувзамаш шердараи кIоаргдараи мелъэшар ду парте а, цун Центральни Комитето а. Из кхоачашду наха юкъера идеологически, хьехама болх чIоагIбара наькъаца а, паччахьалкхен, боахама, культурни строительствана кулгалдара методаш эргайоахаш тоаяра наькъаца а. Советаш, профсоюзаш, комсомол, коопераци, кхыяраш санна йола дуккха нах чулоаца къахьегамхой организацей болх мамогга тоабара наькъаца а.

Нах, халкъ — балха массадолча доакъошкара хьалха латтача идеяйи революционни творчестваи дийна а кхоачалургбоаца а хьаст. Парте массадолча наькъашца чIоагIъю халкъацара ший цхьоагIо. Партеи халкъеи цхьоагIо хиларах латт вай низ, коммунизм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме вай коталонаш йоахаргхиларах бола тешам.

С. МЕЗЕНЦЕВ,
исторически Iилмай кандидат.

Дика йовзаш я «Старогрознефть» НПУ чуйоагIача гIишлой-монтажни управлене штукатур Мисербиева Малика. Хьинаре къахьегаш, шийна ховр шийца болх беча ший новкъосташта дIахьехаш хьайоагIа из.

Дика болх барал совгIа ший кхетам лакхбеш парте истори Iомадеча кружоке дешаш я Малика. Горсовета депутат йолаш Горсовете еча мероприятешка шерра дакъа лоац цо, хIаьта шоай предприяте общественни вахаре а дукха гIулакхаш ду, цул совгIа дика агитатор а я Мисербиева.

И. СПИЦГЛОЗ,
«Старогрознефть» НПУ СМУ парторганизаце секретарь.
СУРТА ТIА: Мисербиева Малика.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦХЬАНА ДЕШАРЦЕИ КЪАХЬЕГАРЦЕИ ЧIОАГIЛУ ДОТТАГIАЛ

Малав парте сийлахьча документо — вай мехка коммунизм хьалъяра Программо дог гIоз ца доаккхаш. Адамий вахар тоадара хетадаь да цун дошо алапашца яздаь хIара дош.

ЛоархIамера да халкъа образоване хьакъехьара программа дакъа. Керда вахар хьакхоллара беза лакхера коммунистически кхетам болаши, дика дийшаи, физически а хьаькъалца а вахара дерригача доакъошка болх буларгболаши бола нах. Цудухьа лаьрхIад вай парте халкъа образоване система болх эргабоаккхаш тоабе, берригача кагийча а боккхийча а нахага дешийта.

Духхьашха дувца доладаьдац нахага дешийтара гIулакх вай мехка. Советски Конституце наха еннача бокъонех цаI я образоване бокъо. Цу бокъонах советски наха бизза пайда эцаш хилара тешал дора укх деношка Грознерча № 2 йолча сайрийнарча кхийнарий школе хиннача партийно-комсомольски собране даьча къамаьлаша. Укхаза бар дешархой, хьехархой, дешархоша балхаш дечара баьхка общественни организацей викалаш. Собране дакъа лоацараш вIашагIкхийттабар дешара гIулакх дикагIа вIаштIехьдоаккхаргдола а дешари къахьегами шоайла айхха бувзам болаш хургдола а наькъаш дувца. Хьалйизза я школа клуб. Школе дешаш волча 265 дешархочох нагахьа вола саг мара вац укхаза воацаш.

ДIабахача кхаь бетта баьча балхах лаьца къамаьл дир школа директора нов. Пилипенко Елена Антоновнас.

— КПСС кердача Программа тIа, — йоах Елена Антоновнас, — белгалдаьккхад дешар вахара, производительни къахьегама гаргаозар боккхача лоархIамера гIулакх хилар. Из гIулакх кхоачашдеш я вай сайрийнара школа а.

Директоро цIераш йоах дика деша хьаухаш а дешаш а болча дешархой, деша багIача кагийча наьха дика йоакхо еш йолча городерча общественни организацей викалий. Иштта дувц цо дешара гIулакх дикагIа тоалургдола наькъаш, общественни организацеша цу гIулакха хадданза доал де дезаш хилар белгал а доаккхаш.

Духхьал цхьа дешара гIулакх кхоачашдаь Iац школа. Укхаза кхоачашду кагирхой коммунистически кхетам лакхбар, тайп-тайпарча къамашта юкъера доттагIал чIоагIдар.

Собране къамаьлаш дераша йоахача цIераша хьагойт школе дешаш дуккхача къамех бола кагирхой хилар. Зале бIаргагу шоайла безаме вIаши юх-юххе Iохайша багIа эрсий, нохчий, гIалгIай, эрмалой, украинцаш, иштта кхыбараш. Цар шоайла вIаши новкъостал а деш цхьана болх бу, деш, салоI.

НГНПЗ-е цхьана болх беш а 10-ча классе дешаш а ба Михайлови Садаеви. Дуккха а я городе цхьана болх беш а, дешаш а, салоIаш а йола тайп-тайпарча къамех латта коллективаш. Дика дешаш а болх беш а хиларца белгалбаьнна ба: «Красный молот» заводера Бабенко, Ахмадов, Знайченко; № 1 мебельни фабрикера Апаев, Мизаев; кога гIирс беча фабрикера Темирханов, Беджанянц, Алисултанова; консервни заводера Маркарьянц, иштта дуккха кхыбараш.

Школа хьехархой коллективо, дирекце, школерча партийнии, комсомольскии организацеша дешархой йоакхо еш хилар хьагойт къамаьлаш дераша. Къамаьлаш даьча дешархоша Лясинске (таксомоторни боахам), Мутаевас (мелкорознични база), Глушенко (ВОС-а УПП), иштта кхыбараша баркал йоах хадданза советски наьха йоакхо еча партена, шоашта хьехача хьехархошта.

Къамашта юкъера доттагIал мел кIоарга овлаш долаш да къаьгга хьахойт 50 шу гаргга ха йолаш йолча нохчий кхалсаго Муртаева Асяс деча къамаьло. Эрсий мотт шаьра ца лебой а зале багIараша кхетадеш а дег чу дужаш а да цо деш дола къамаьл, цун дог-уйла.

— Аз цIенача дег чура баркал оал, — йоах Муртаевас, — школа директора нов. Пилипенко Елена Антоновнайна со деша дIаэцарах.

Елена Антоновнайна баркал ала мегаргдолаш гIулакх да цо даьр. Цун хьалхленца хьайийлай укхаза городе цаI мара йоаца юххьера класс. Классе дешаш ба 1—2—3 классаш мара яханза бола нохчийи гIалгIайи къаман кхал а маIа а нах. Боккхача маьхера гIулакх да из. Эрсий меттала деша а язде а Iомалургба уж. ТIаккха дикагIа а айхьазагIа а булургба царга производстве болх, кIоаргагIа кхетадергда вахар, дикагIа дакъа лоацаргда сийрда вахар — коммунизм хьалъеча.

ХIанз 26-саг мара вац юххьерча классе дешаш. Бакъда, дIахо йодача хана кхы а йоккхагIа-м хургья из: деша баьхка хьаьший дукха безаш ба кIалхара фусамдаьй — хьехархой.

ЧIоагIа дог гIоздоал Конституце еннача бокъонех цхьана къахьегаш а, дешаш а, салоIаш а тайп-тайпарча къамех бола советски нах бIаргабайча, денгара ди массаза доал царна юкъера мерза доттагIал чIоагIлуш хилар зийча.

ГАЛАЕВ Хьасан.

ТХА КОЛЛЕКТИВО ДИКА КХЕТАДУ ШИЙ ДЕКХАР

Дика дIайовзийт тха коллективо КПСС XXII съезда решенеш бахача наха.

Библиотека книжкаш дешархошта долча новкъостала съездо болх болабаьча хьалхарча деношкехье а кийчйир оаха «КПСС XXII съезда материалаш» яха папка. Иштта кийчъяь я «КПСС Программа Iомаерашта долча новкъостала», «КПСС XXII съезда материалий пропаганда» яха папкаш.

Читальни зале хьалтехад «Парте XXII съезд коммунизм хьалъерий съезд я», «Сийле хийла района дикагIа болча болхлошта» яха плакаташ. «Коммунизм партеи халкъеи де лерхIа сийлахь-доккха гIулакх да» яха книжкай витрина кийчъяьй.

Из болх дика вIаштIехьбаьккхаб читальни зала заведующе А. Г. Абрамоваси библиотекара З. Ахматхановаси.

Кхашка а МТФ а болх беча къахьегамхошта хан-ханнахьа газеташ, журналаш деш цар, «Коммунизм партеи халкъеи де лерхIа юкъара гIулакх да», «Деррига а сага долча берката», «Коммунизма материальни-технически база хьалъяр» яхача а кхыча а темаех беседаш ю.

Т. АЛЯКИНА,
Шаьла района библиотека заведующи.

ЮРТА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАР—ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

☆ ☆ ☆

ПайданегIа долча тайпара

КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра боккха лоархIам болаш гIулакх да эггара дикагIа пайда лургболча тайпара оахам тIа ялаташ дIадувлга. Из гIулакх хила деззача тайпара нийса хиннадац хIанзалца тха районе. Оаха геттара кIезига дIаювра хьажкIаш ялатийна а силоса а лаьрхIа. Укх шера а дерригача 10743 гектар хулча оахамах 1887 гектара тIа мара хьажкIаш дIайийнаяцар района колхозаша. Бакъдар аьлча, 1960-ча шера дIайийна хиннарел 480 гектар дукхагI-м яр уж. Хьожаргда вай оаха хьажкIех боаккхача пайдага.

Укх шера 1887 гектарах хIаране тIара районе юкъера лаьрхIача яьккхар 33,2 центнер фуалъяьхача хьажкIий, 888 гектарах хIаране тIара 165,5 центнер силос. ХIаьта цхьайолча колхозашкарча хьажкIаш лелаераша района хьалашка диллача дика толамаш даьхар. Иштта, Максим Горьке цIерахча колхоза механизатораша хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача яьккхар 41 центнер фуалъяьхача хьажкIий. Ше лелаьча 50 гектарах хIаране тIара 46,8 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцар «Октябра 12 шу» яхача колхоза нов. Кузьмина керте латтача звенос. Цунах гуш да тайп-тайпара йола баьцаш кIезигагIа а ювш, хьажкIаш дIаювлга дуккха а пайданегIа долга.

Цудухьа лаьрхIад оаха хьажкIаш дIаюв майда шерра-шера шеръе. ХьатIадоагIача шера района колхозаша 2240 гектара тIа дIаюврги хьажкIаш. ХIанз районе долаш долча оахача лаьттах нийсса ахане тIа гаргга дIаюврги хьажкIаш семилетка юххерча, 1965-ча, шера. Царех 4000 гектара тIа юврги ялатийна лаьрхIа, 1000 гектара тIа — силоса лаьрхIа.

МалагIча лаьтта дIае лаьрхIад оаха хьажкIаш?

Ханзалца оаха сов дукха дабувра мукх, кен, цхьайола баьцаш. Уж культураш кIезигагIа а ювш царна меттел цу лаьтташка дIаюврги хьажкIаш. Вай мехкарча дикагIдолча хьажкIаш лелаеча боахамий опыто хьахьокх къаьстта хьайбай боахам дегIабоалабара хьажкIаш боккха лоархIам болаш культура йолга.

ХIанзалца горох дIаецар тха колхозаша. Ховш да из культура боккха пайда луш йолга. Цудухьа из хIанзчул тIехьагIа шерра-шера дIае лаьрхIад оаха. Цу гIулакха лаьрхIа «Красный пахарь» яхача колхозе 16 гектара тIа дIайийнай фуна лаьрхIа горох. Фу Iалашдарга хьежжа тIехь-тIехьагIа дукхагIа дIаюврги оаха из культура. Цул совгIа оаха лелаьяц шекара свекла а. ХьатIадоагIача шера из дIаюврги 100 гектара тIа. ТIаккха тхона ховргда шекара свекла тха района хьалашка мел пайдане я. Нагахьа из тха лаьтташка лерттIа хьувкъаш хуле, дIахо йодача хана из дукхагIа юврги.

Каргалински района хьалашка дика хьувкъ гурахьа дув ка бола ялаташ, къаьстта гурахьа дув кIа. Цудухьа из а тIехь-тIехьагIа дукхагIа дIаде лаьрхIад оаха. Укх гурахьа района колхозаша кIа дIадийнад 3 эзар гектар гаргга йолча майда тIа.

Лакхе аьннача тайпара 10 эзарнел совгIа гектар оахаш дола лаьтта да тха районе. ХIаьта укх гарггарча шерашка 12 эзар гектарага из майда дIакхоачае лерхI. Аха мегаргдола лаьтташ колхозаша кийчдергда цхьадола довкъаш а оахаш, хьуна петараш тIаьнна лаьтташ мукъа а доахаш. Духхьала цу тайпара 238 гектар керда лаьтта кийчде лаьрхIад оаха 1962-ча шера.

Дукха лаьтташ да тха районе хий дехкаш. Из хий дехк тайп-тайпарча доккхийча а кагийча а каналашкара. Царех керттерадар да Сулучу-Бутлински система. Из система тоаяьяргья семилетка чакхъялалехьа. Цу гIулакхо торо хулийтаргья района духхьала 4 колхозе 4—5 эзар гектарага кхачалца оахаш дола лаьтта тIакхетийта.

Доккхий декхараш да вай парте XXII-ча съездо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаьраш. Махулла дикагIа оахаш долча лаьтташ тIара пайда эцар, дукхагIа пайда луш йола культураш цар тIа дIаер. Уж декхараш сийленца кхоачашдара чIоаггIа уйла тIаяхийта къахьегаш ба тха района къахьегамхой.

И. ТУРБИН,
Каргалински райисполкома председатель.

ГIулакхаш дикагIа лел

Балха дика ка йоалаш къахьегаш ба укх шера МагIалбика района «Ингушский» совхоза шоллагIча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш леладераш. Планах 1358 центнер шура паччахьалкхенна дIаяла езача дIаеннай 1708 центнер. ДIадахача шера укх ханага кхаччалца хIара Iаттагара яьккхачул 196 килограмм дукхагIа шура яьккхай дояркаша. Цхьаболча дояркаша, масала, А. Балаевас, Н. Пешхоевас тIаийцача декхарех хIара Iаттагара 2100 килограмм шура яккха езача хIанзале а 2440 килограмм яьккхай.

Iаьсашта чIоагIа дика гIулакх ду Iаьсий леладерхочо Узиева Бучас. Укх шера цхьаккха Iасилг ца долийташ хьалкхедаьд цо. Iаьсий чудохка помещени цIена я, хан-ханнахьа доакъар дул, хий меладу цо.

ДIадахача шера даьхачул дуккха дикагIа толамаш даьхад укх шера тха отделенерча жа леладераша а. Соахка даьккха хинначул шозза дукхагIа тха даьккхад хIара устагIана тIера. ТIадоагIача шера кхы а доккхагIа толамаш даха лерхI жа леладераша. Шоай балха говзал лакхъяра курсаш чакхъяьхай цар.

Гурахьа дув ялаташ сихагIа дIадийна йистебовлара чIоагIа къахьийгад кхашка балхаш дераша. Гурахьа ялат дIадера план тIехкхоачашъяьй отделенерча механизатораша 2335 гектара тIа дIадийнад ялат.

У. ГУНОЕВ,
отделене управляющи.

Техника ремонт еш боахк

Зябь ахара балхаш дика вIаштIехьдаьхад Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерахча колхозе. БIаьсти дIадувргдола деррига ялат зяба тIа дIаде лаьрхIад цига. Зябь аьха а яьнна хIара денна дукхагIа тракторaш балхех мукъаювл.

Сихденна дIадоладеннад колхоза мастерскешка юртбоахама техника ремонт яра балхаш. Цу бехктокхамерча гIулакха дика кийчо яьй цига. Мастерске оттаяьй тракторий моторaши иштта кхыйола еза оатхалаши дIа-юха кхахьара кран-блок.

ХIанз мастерске ремонт еш 10 трактор я. Тракторашта ремонт еш шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба трактористаш Жовнер Александр, Сотников Владимир, Шаламов Александр. Болх сиха барал совгIа геттара дика а бу цар. Укх деношка ремонтера араяргья цар тракторaш.

БIаьстанга дика кийчо еш ба ЦIеча Эскара цIерахча колхоза механизатораш а. Мастерске дика кийчъяь я цига а. Шиъ токарни, шлифовальни станокаш, пресс, газоэлектросварка я мастерске. ХIара дийнахьа йола нормаш 130—140 процент кхоачаш а еш, къахьегаш ба кузнец Василий Постоев, слесарь Ильиченко Иван, токарь Кузнецов Валентин, кхыбараш а. Укх деношка капитальни ремонт яь кхо трактор араяьннай.

Тракторaштеи юрта боахама инвентараи ремонт еш дика ка йоалаш къахьегаш ба Ленина цIерахча колхоза механизатораш. Лоаццача хана аханел совгIа долча макхашта ремонт яь баьннаб уж, хIаьта сеялкашта ремонт яь йистебоалаш а латт.

ТIайоагIача бIаьстий ялат дIадувлга сихеи дикеи чакхдаккха лерхI Сунженски района механизатораша. Цу гIулакха хIанззе а кийчлуш ба уж.

И. ГУЗЕЕВ.

ЙОКЪАЛ УВТТАЧА РАЙОНАШКАРЧА МИЛЛИОНАШ ГЕКТАРАШ ХИЛЛАЛ ДОЛЧА КЕРДАЧА ЛАЬТТАШКА ХИЙ ДИЛЛАРА А ДОЛАШ ДОЛА ХИЙ ДЕХКА БОАХАМАШ ДЕГIАДОАЛАДАРА А ИРРИГАЦИОННИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА ШЕРРА ПРОГРАММА КХОАЧАШЙОЙЛА.

КПСС Программа тIара

ОДЕССА. Ерригсоюзни селекционни-генетически институте Украина Iилма-тохкама учрежденейи элитно-семеноводчески фу леладара боахамийн, Iилма сотрудникий а агрономий а квалификаци лакхъяра курсаш яхкаьй.

Бетта йолча хана царна довзаргда кIин, маькха, хьажкIай, зернобобови, кхыйолча мах болча юртбоахама культурай селекцеи генетикаи хьакъехьа Iилмана укх тIеххьарча хана карагIдаьннараш.

СУРТА ТIА: селекцеи дIадувча фунеи отделе деша багIарий группа. Занятеш ю Iилма воккхагIа волча сотрудника юртбоахама Iилмай кандидата П. Ф. Ключковс (аьрдехьа).

А. ФАТЕЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Юртбоахама продукташ дукхагIа яхар духьа...

Коммунистически парте XXII-ча съезда решенеша, вай кердача Программа юртбоахамца хиннача тайпара дегIабоалабара керда торонаш гучаяьхай. Вай республика масса а долча боахамашка парте дIа мадеххара кердача хьисапе тоабеш латт болх. Къаьстта чIоагIа лоархIам бу цар лаьттах махулла дукхагIа пайда эцаргболаш болх вIаштIехьбаккхара, пайданегIа йола, дукхагIа хьувкъа культураш мара дIа ца ера, цар хьувкъамаш дебадара.

КПСС ЦК январски Пленума решенеш кхоачаш а еш укх шера цу даькъе дикка хIама карагIдаьннад МагIалбика района «Алханчуртский» совхозерча къахьегамхошта, юртбоахама специалисташта.

Семилетка кхоалагIча шера дика хьувкъаяьи ца йойташи 1500 гектара тIара хьажкIаш чуийцай цига. Районе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 23,9 центнер мара фуалъяьхача хьажкIий ца яьккхача, «Алханчуртский» совхозе 37,7 центнер яьккхай. Гектара тIара иззал дукха хьажкIаш яьхаяц МагIалбика районе цIаккха а.

Къаьстта дика хьийкъа хьажкIаш хьалкхеяьй Гулиев-гIар Султанеи Висангиреи, Тамбиев Iаддала, Алиев Беслана хьажкIаш лелаерий звеноша.

Совхоза кулгалхоша, юртбоахама специалисташа Iалаьмате дика кхетаду шоай болх кхы а тоабе безилга, лаьттах дукхагIа пайда эца йиш йолга. Цудухьа, укхаза лаьттай структура эргаяккхар хIанззе дIадоладаьд.

— 1962-ча шера духхьал ялатийна лаьрхIа совхозе дIаюврги ши эзар гектара тIа хьажкIаш, — йоах совхоза директора Льянов Ахьмада. — Из хул укх шера йийначул пхи бIаь гектар дукхагIа. Цунга хьежжа геттара кIезиглургья цхьан шера юв баьцаш.

Цхьаькха а дика хIама чакхдаьккхад «Алханчуртский» совхозе. ХIанзале вIашагIъеххкай хьажкIаш лелаергйола итт механизированни звено, царна керте оттабаьб хьажкIашцара балхаш дикагIа довзаш бола говза механизатораш. ХIара звенона хIанззе а тIачIоагIдаьд шоаш гIулакх де деза лаьтта (из ши баь гектарал кIезигагIа доацаш да). ХIара звенона тIачIоагIъяьй лерттIа хьажкIаш лелаяра мел эша техника: ши трактор, квадратно-гнездовой хьисапе ялат дIадув навесной сеялка, культиватораш, кхыйола юртбоахама инвентарь.

Хьалха хинначул дуккха а дикагIа лел совхозе тIадоагIача шера ялат дIадувргдола лаьтташ ахара балхаш а. ХIанзале механизатораша аьхад ши эзар гектарал совгIа лаьтта. Укхаза лаьрхIад дIа мел дув ялат алхха укх шера аьхача лаьттан тIа мара ца де. Цудухьа ди тIехьа сихлуш латт зябь ахара балхаш. Дика этта ха зехьа ца йоае гIерташ хьинаре къахьег дуккхача трактористаша.

Деррига лаьтташ аьха доаллаше а шо-шоай кхашка удобренеш кхахьа йолалургья хьажкIаш лелаерий звенош. Уж дага ба хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 12-15 тонн удобрене а йилла лаьтта хьаьнде. Цу гIулакха эшаш йола минеральнии моттигереи удобренеш йолаш я.

XXII-ча съезда решенеш махулла дикагIа кхоачашъяра, лаьттах мамогга дукхагIа пайда эцара де деза дуккха балхаш дика дIадоладаьд «Алханчуртский» совхозе.

— ХIанз тха къахьегамхой исторически съезда решенеш кIоаргга Iомаеш ба, — йоах нов. Льянова. — Укх гарггарча хана совхозе вIашагIйохкаргья хьажкIаш лелаераша шоай агротехнически говзал лакхъергйола курсаш. Оаха лаьрхIад заводийи фабрикайи технологически режима агротехнически режим дIатIехьаккхее еза яхаш парте вайна хьалха оттадаь декхар мамогга сихагIа кхоачашде. Цу гIулакхах баргбола пайда вайна массанена а дика бовз.

...Массехк шу мара дац «Алханчуртский» совхоз вIашагIъелла. Цу лоаццача хана чIоагIа дегIаенай къонача совхоза экономика. Къаьстта гIадвугаш да цхьа хIама — нах Iомабеннаб лаьттанцара балхаш де, лакхбеннаб цар кхетам. ВIаши хьагI йоацаш, шоайла тIера болаш бах совхозе гIалгIай, хIирий, эрсий. Цар массане а уйла цхьаннена тIаерзаяь я — вай Даьхенна дукхагIа юртбоахама продукташ ялара.

Цу гIулакхо тешалду дIахо йодача хана а совхоза къахьегамхоша балха тIа керда толамаш доахаргхиларах, шоашта хьалхашка латта бехктокхаме декхараш кхоачашдергхиларах.

М. ХАМХОЕВ.

ХИШ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАШ ТIАРА— ТIЕХДИКА ХЬУВКЪАМАШ

Бахача наха шорттеи дикеи кхачан продукташ а промышленноста бедал а хилийтара хьакъехьа Iалаьмате доккха декхар оттаду юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка КПСС XXII съездо чIоагIъяьча парте кердача Программо. Из сийлахь декхар кхоачашдара, юрта боахаме де дезача дуккхача кхыча гIулакхашца цхьана динза даргдоацаш да ирригационни гIирсаш хьалдара программа кхоачашъелга, миллионаш гектараш долча кердача лаьтташка хиш дохкилга, хьалхагIа а хиш дехкаш хиннача моттигашка из гIулакх кхы а дукхагIа тоаделга.

Наурски районерча хьалех ерригa юртбоахама культураш массаза а дика хьувкъийтара лоархIамера Iалашо я хиш дехкача лаьттаех бизза пайда эцилга, хиш дехка лаьтташ дукхагIа хулийтилга. Ялаташта, баьца даараштa, даьгIенаштa йокъал ца Iаткъаш нагахьа шу дагIац тха районе. Из бахьан долаш каст-каста доккхий зенаш хулар районерча боахамашта.

Терско-Кумски канала тIара Наурско-Шелковской хьарсам хьа а дилла, цун болх дIаболабалийтарца йиш хилар семилетка шерашка 35 эзар гектар оахаш долча дикача лаьтташкеи 75 эзар гектар бурунни аренашкарча даьгIенашкеи хий дилла.

8000 совгIа гектар хиш дехка лаьтташ да тха районе. Царех 5.200 гектар лаьтта комсийи сомийи бешамаш йолаш да.

БIаьстан беттaшка йокъал этта йоллашехь а, 1961-ча шера геттара дика хьийкъар колхозийи совхозийи дуккхача кхашка хьажкIаш, баьца даараш, комсаш, ка бола ялаташ. Эш-эшача хана хиш дехкарах хилар из.

Хиш дехкача лаьтташ тIа хIара гектара тIара кхаьча яьннача фуалъяьхача хьажкIий 40—48 центнер яьккхар «Наурский» комсий совхозеи плодопитомнически совхозеи коллективаша. ХIаьта Калинина цIерахча совхоза хиш дехкаш доацача лаьтташ тIа хIара гектара тIара фуалъяьхача хьажкIий 16,7 центнер мара ялланзар.

Геттара бе-башха латт комсаш а хиш дехкачеи хиш ца дехкачеи лаьтташка. «Комсомольский» совхоза хиш дехкача лаьтташкара комсий бешамаш лелаеча нн. Казачковаси Степановаси кулгалдеча бригадаша хIара гектара тIара 60-66 центнер комсаш яьхар. ХIаьта ерригача совхозе юккъера лаьрхIача 39 центнер мара яланзар комсаш. Хиш дехкарах доала беркат дика хьахьокх «Калиновский» совхоза нн. Никоноваси Яцковеи кулгалдеча бригадаша а. Керда дIаегIа гаьнаш хиларах цу бригадай комсаш вIалла латаргья аьнна хIама дацар. Цхьабакъда, цу бригадай коллективаша агротехнико дикагIа лоархIача хана хиш а дехкаш дика къахьегар бахьан долаш хIара гектара тIара 20,6 центнер комсий яьккхар. Иштта беркат доал дIайийнача хIамашта ханнахьа хиш дахкарах!

Цхьабакъда, цу йоккхача торонех эца боаггIача тайпара пайда эцац цхьаццадолча боахамаша. Масала, хий дилла йиш йолча лаьтта ялата лаьрхIа 270 гектар хьажкIаш дIайийнаяр укх шера Ленина цIерахча колхозо. ЙоагIача бесса йоакхо а яь, колхоза кулгалхоша (председатель нов. Василихин) ханнахьа цу кхай тIа хий дуллилга вIаштIехьа ца даккхар бахьан долаш, гектара тIара 40-50 центнер яккха йиш йолча метте, алхха 20 центнер мара яккханзар. Хий ца диллaрах ахаш хьажкIаш эшаелар цига.

Хий дилла йиш йолча лаьтташ тIа 200 гектар хьажкIаш дIайийнаяр «Красное Знамя» яхача колхозо, хIаьта а 90 гектара тIа мара хий диллaнзар цар. Хий диллача метте 2—3-зза дикагIа хьийкъар хьажкIаш.

1962-ча шера алхха хиш дехкача лаьтташ тIа 2000 гектар хьажкIаш дIае йиш я районе. Цу кхашка хиш дахкара гIулакх дика вIаштIехьдоаккхе, кIезигагIа йоале а, 100 эзар центнер фуалъяьхача хьажкIий яргья цу майда тIара.

Ленина цIерахча колхоза лаьттах 25 гектар хьа а къоастаяь хьокхама участок е лаьрхIад тха оросительни система управлене коллективо. Цу участке оаха оахош кхоачашдергда планировка елга а, хий дуллилга а, 300 тонн кхо дуллилга а. ХьажкIашта гIулакх дарал совнагIа хьажкIаша дегI дахьача юкъагIа, хан-ханнахьа 3—4 хий дилла а лаьрхIад оаха. Уж балхаш дарца цу участках хIара гектара тIара 80 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьхача хьажкIий йоаккхаргья оаха. ХIара гектара тIара уджал хьажкIаш яха торо я районерча дерригача боахамашка а.

Юрта боахам сихха дегIабоалабара даькъе тха района хьалхашка йоккхий перспективаш хьаеллалургья оросительни система болх бе йолаяларца. Цо торо лургья чудахьаш дола ялат 4—5-ззеи комсаш 10-ззеи хIанзчул дукхагIа яха. Юрта боахамерча ерригача торонех, цу даькъе хиш дехилгах а, бизза пайда эцаш ца хилча кхоачашдулургдац из декхар.

Цхьаккха а ца юташ, ерригача торонех пайда а эцаш юрта боахама продукци мамогга сихагIа алсамъяккхара тIахьех вай КПСС XXII съезда исторически решенеша.

М. ТИТОВ,
Наурски оросительни система управлене начальник.

ГIалаташ дIадоахаргда

Дукха ха яц тха колхозе опытно-хьокхама боахам вIашагIбелла. Цун декхараш да районерча ерригача колхозашта шоай боахамаш дикагIа тоалургдола гIулакхаш делга. Цудухьа, из вIашагIбеллача дийнахьа денз тха специалисташ дикагIа барий опыт Iомае а, хIаьта эшачарна сихагIа новкъостал де гIерташ а ба.

Тха керттера декхар да хьайбаш дебадари царгара дукхагIа продукташ яхари. Ала деза, укх шера из болх тха колхозе дика ца хиннилга. Цун керттера бахьан да дIадахача шера колхоза кулгалхоша кхоачамбалла доакъар кийчдаь ца хилар.

Цудухьа укх шера дикагIа йолча аьла 1380 тонн Iалашъяьй, 872 тонн силос а еллай. Из доакъар тхона шортта тоъаргда. Iаьсашта лаьрхIа 120 моттиг а йолаш керда помещени хьалъяьй, хIаьта кагийча доаханна 100 моттиг йола цхьаькха а яьй. ХIанз тха вIаштIехьдаргда Iаьсий лазарах лораде.

ХьатIадоагIача шера январь бетта шерра дIадоладергда оаха дерригача доаханна искусственни осеменени елга. Тха колхозе хьайбашта гIулакх деча механизаци яьяц. Оаха лерхI хьатIадоагIача шера доахан чудоахка цхьа помещени электричестваца доахан деттаргдолаш болх вIаштIехьбаккха.

Боккхача лоархIамера болх ба исторически XXII-ча съездо белгалдаьхача наькъашца лаьттан структура хувцар. Цудухьа оаха а лерхI махулла дукхагIа пайда эцаргбола культураш дIае. Бакъда, кIезига да тхога лаьтта. Укх шера хьажкIаш 200 гектари коартолаш 120 гектари дIайийнаяцар оаха. ХьатIадоагIача шера цу культураштa лаьрхIа участкаш дуккха йоккхагIа хургья. Тха торо я гектара тIара 45—50 центнер хьажкIий, 120 центнер коартолий кхее. Ерригача торонех бизза пайда эцар духьа культураш дикагIа хьувкъаяра хIанз кхашка удобренеш еxкаш, зябь оахаш, кхы де мел деза балхаш деш ба колхозникаш.

В. МУСАЕВ,
Советски района Ленина цIерахча опытно-хьокхама колхоза председатель.

Доахани жаи леладара гIулакх дика довзаш а дуккхача хана денз из болх беш а ва Первомайски района Орджоникидзе цIерахча колхоза воккхагIа вола доахан леладерхо Долаков Ахьмад. ХIанз цо гIулакх деш 130 бежан да, царех бетта етт—90.

Ше болх беча, укх пхе шера дукха толамаш даьхад Ахьмада. ХIанз а арахьа даьгIенашка доажаде дIакхувл цо доахан.

СУРТА ТIА: Долаков Ахьмад. **С. ХАКИЕВА сурт.**

Кхоачамбоацараш цIендаь дIадаха деза

Семилетка кхоалагIча шера хIара Iаттагара лаьрхIа 1900 килограмм шура яккха, 100 Iатта тIехьа 95 Iаса хьалкхеде, дийнахь-бус юккъера лоархIаш хIаранена 500 грамм дулх тIакхетийта, иштта кхыдола а декхараш тIаийцадар Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза болхлоша.

Ер шу йистедала цхьа бутт мара бисабац. ХIанз уж мишта кхоачашду хьажа йиш я. Во къахьийгад совхоза хьайбаш леладераша.

Дика а хеташ дувц карагIдаьннараш совхоза керттерча зоотехника И. Эпендиева, комсомола комитета секретара А. Амаева, отделене управляюще нов. Шляхова.

Пхиъ шурий-товарни, шиъ хьакхарчий, цаI жа леладу, цаI гIажийи боабашкийи ферма я совхозе.

Доахана боахам дегIабоалабеча керттерадар доахангара дукхагIа продукци йоаккхилгеи уж дебадари да.

Соахкарчул 200 бежан дукхагIа доахан дебаде, аьнна оттадаьдар планах. Из декхар кхоачашдаьд хьайбаш леладераша.

Шура яккхара заданеш а кхоачашъю. Шера яккха езача 1900 килограмм шурех хIанзале а 1800 килограммал совгIа шура яьккхай. Укх шера чIоагIа лохдаьд доахан Iахара дусилгеи Iаьсий довлгеи.

Дика толамаш даьхад нов. Шляхов управляющи волча йиълагIча отделенерча дояркаша. ХIара Iаттагара 2200 килограмм шура яккха, аьнна тIаийца декхар 2300—2650 килограмм шура йоаккхаш кхоачашдаьд отделене дикагIа болча дояркаша Войтикунова Валентинас, Лягина Валентинас. ХIара бIаь Iатта тIехьара лоархIаш 92 Iаса даьд ферме. Планах цхьан устагIана тIера 2,4 килограмм тха даккха мара ца доагIача 3 килограмм совгIа тха даьккхад жа леладераша, чIоаггIа тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенна тха далара план, цунах 17000 сом пайда баьннаб. Къаьстта дика болх баьб жа Iуно Анзорова. Царел тIехьабисац оалхазараш леладераш а. Оалхазараш дебадареи паччахьалкхенна фуаш дIадалареи план тIехкхоачашъяьй. Планах 52000 фуъ мара дIадала ца дезача 137.000 фуъ дIаденнад, вешта аьлча шозза совгIа шин шера план тIехкхоачашъяьй.

Иштта толамаш даьхадале а, цхьадола кхоачамбоацараш а да совхоза балха тIехь, хьатIадоагIача шера уж хургдоацаш болх тоабе а беза.

Во гIулакх дар бахьан долаш хьакхий-товарни ферме дукха хьакхарч Iахара йисай. Планах яхкача нана-хьакхана тIехьара 16-и духхьашха яхкачоа тIехьара 7-и хурск хилийта, аьнна тIаийца декхараш гаьнна кхоачашдаьдац. Ферме хIанз а дIадакханза да хьакхарч лечкъаелга. Лечкъаеши доал ца деш зехьа йоаеши дукха хьакхарч ейнай укх шера а. ЦIенхаштта йола учети отчетностьи лелаяц ферме.

Совхоза хьалхле лелаерашеи специалисташеи чIоаггIа тоабе беза племенной болх, цо торо хулийтаргья хьайбашкара дукхагIа продукци яккха.

Цул совгIа фермашка кхы а да доккхий кхоачамбоацараши гIалаташи. Кхоачамхиллал хий дац фермашка, халача балхашта механизаци яьяц, балхаш тIара нах каст-каста хувцаш хилар дIададьккхадац, чIоагIа лоха я къахьегама дисциплина. 1960 шера март бетта денз тайп-тайпарча фермашка 8 бригадир, 9 зоотехник, 7 ветфельдшер, дукха болхлой хийцаб. Цудухьа хьайбаех йоахача продукташка дIабода мах лакха латт. 1 центнер шурийга дIабода мах планах боагIачул 1 соми 90 кепиги лакхагIа ба, хIаьта дулхага бодар — 7 соми 55 кепиги.

Хьайбаш помещенешца Iалашдара гIулакх а во кхоачашду совхозе. «Сельстрой» треста СМУ-3 укх шера совхоза хьалъе езаш яр 92 хьакха чугIоргйола помещени, 200 бежан чугIоргдола 2 кхий, 1000 устагIана желаш. Цхьабакъда, царех цхьаккха помещенеш хьалъяьяц. Из гIулакх тоадара хIама даьдац совхоза кулгалхоша а (директор Дышниев).

Уж кхоачамбоацараши гIалаташи дIадахара уйла тIаяхийта еза совхоза кулгалхоша, партийни организаце. Эггара хьалха хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци яра гIулакх чакхдаккха деза, племенной болх тоабе, къахьегама дисциплина лакхъе еза. Из дIадех КПСС XXII-ча съезда решенешеи парте кердача Программои.

Р. НАУРБИЕВ,
(тха кор.).

Доазол дехьара

Доминикански Республикера хьал

НЬЮ-ЙОРК, 3 декабрь. (ТАСС). Доминикански Республикера хьаухача хоамаша йоах, Трухильос даьча доала лер хоадаяь дІаяккхар а сихха демократически правительство вІашагІйоллар а духьа къонахчал долаш къовсам лоаттабеш да домиником халкъ. ЯлхлагІади да Балагер керте латта реакционни правительство дІаяккха гІерташ мехкарча деррига халкъо забастовка лоаттаю. Юнайтед Пресс Интернейшнл яхача агентства беча хоамах, «еррига республика а дІалаьца хьайнача забастовка юкъеззар «Насьон» яха правительственни газети ши радиостанции, хІаьта оппозице лидераша хьакхайкадир политически кризис къаьста яллалца дерригача халкъа забастовка социйтаргьяц шоаш» аьнна. Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспонденто Санто-Домингора беча хоамах оппозиционни «Граждански къаман союза» лидера Фальос кепа йоазон викалашка аьлар, «президента Хоакин Балагера правительство бокъонца йола тІема диктатура а Трухильой Іаьдало лелабаь никъ чакхбоахар а я».

ХІанз а халача хьала тІа ба мохк. Ассошиэйтед Прессалаш болча кхалнаьха колонна агентства беча хоамах, «оппозици чІоагІагІа йолча мехка столицана юккъе — Санто-Домингореи Сант-Ягореи предприятеши учрежденеши хІанз а дІакІайла латт. Санто-Доминго улицашка бІаргагу герз а долаш лела дуккха патрулаши чІоагІагІа духьал отташ болча забастовкана юкъе дакъа лоацаш барашца хулаш дола довнаши. Деррига халкъа забастовка хьаллоацаш митингаши демонстрацеши хул яхаш хоамаш ух мехка кхыча районашкара а.

Мехкара хьал лер тІа лоаттаде Балагера ца хар бахьан долаш вІашагІъелла тІема хунта реакционни режим дІаяккхар духьа лоаттабеча къовсаме дакъа лоацача наха низаш деш я. Дерригача халкъа забастовка хьаллоацаш гор. Санто-Доминго демонстраци яьча кхалнаха топаш тохарах дола бакъдараш дувц американски газетий корреспонденташа. «Кхалнаха топаш етт салташа», аьнна корта а болаш язбаьча хоама тІа «Нью-Йорк таймса» корреспондента Хуан де Ониса укх тайпара дувц из цІий махкаш хинна дов: «Эзар совгІа кхалсаг яр цу демонстраце дакъа лоацаш. Дуккха бараш дика кийчбенна а бархІ квартал дІалаьцца яьржар. Независимость яхача майдангахьа ераш болхаш царна духьал йоагІар герз а долаш бола салтий тІабагІа грузовик. Сахьата 30 миль хургйолаш сиха йоагІар из. Кхалнах тротуараш йолчахьа дІа-юха байдар, салташа йоалийташ автоматаш техар. Кхалнаьха кортошта тІагІолла тІех а ухаш пенах детталуча пхорчаша кхувссаш дІаухийтар штукатурка. Гаргаш лелха массехк бомба а кхессар, хІаьта из бахьан долаш массехк кхалсагаи цхьан маІача сагаи човнаш а хилар.

Улицашка лаьтта маІанах човнаш хинна кхалнах хьалъайбе аьнна тІабайдар. Юхе гІолла тІехъювлача автомобилашта тІа а бехка больнице бигийтар цар доарахой.

50 кхалсаг, елха а елхаш, юха вІашагІа а кхийтта, къаман гимн а йоаккхаш, дІахо йолаелар. «Нах боабергаш! Нах боабергаш!» — яхаш цІогІарч деттар цар.

Из дов даьлга хьахезача эгІазбаха корзагІбаьлар Независимость яхача майдаца оагІув а болаш дагІача «Граждански къаман союза» штаб-квартира чуйолча цІеношта хьалхашка вІашагІкхийтта лаьтта дуккха нах. Царна юкъера цхьабараш американски корреспонденташта тІабеттабелар: «Правительство лораяр а кхалнаха автоматаш етта цунга йиш хилийтар а духьа бердашта гаьна доаццаш латт шун кемаш», — аьнна цІогІа техар цхьан саго».

США Доминикански Республика чурча гІулакхашта юкъе гІертара раьза боаца нах дуккагІа хулаш хилар белгалдоаккх Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспонденто а. Доминикански Республика берда йистош лораяр духьа 14 ноябре шоай тІема кемаш дахкийтача ВІашагІкхийттача Штаташа, диктатор Рафаэль Трухильо верах хьахинна, 6 бетта йІаьхъенна кризис дІаяккха яхаш эскара керте латтараша даь дехар дІаийцад аьнна хабар арадалар бахьан долаш Американа духьала бараш тІа-тІа дукхагІа хулаш латт укхаза, — яхаш хоам бу цо Санто-Домингора. — Сенна доаладаьд оаш укхаза уж кемаш? Нах боабераш кІалхарбаха доаладаьд оаш уж?». — «Шоай цІа гІо, янкеш», — цІогІарч детт доминикански демонстранташа».

Латински Америка мехкашта новкъостал де 500 миллион доллар «къоастадергда» аьнна дІакхайкадаьд США монополисташа. Пхе шера ткъаь мехка фуд 500 доллар? Дуккхача шерашка ше воацавеш кІалвитача а ше дІахо а вовхаш волча а сага вІаьхийчо сагІийна луш йола хІамилг ма йий из-м.

(КПСС XXII-ча съезде Н. С. Хрущева яьча доклада тІара)

ГІАЬРХОЧУН КАМАЬРШАЛ

В. ЖАРИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

№ 23 йола „Агитатора блокнот"

Укх деношка кепа а теха арадаьннад КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропогандаи агитацеи отдела № 23 йола «Агитатора блокнот».

Блокнота тІа кепа техай КПСС обкома промышленно-транспортни отдела заведующе нов. Синельникова язъяь «Коммунизма материально-технически база хьалъяра кердадар юкъедоаладергда» яха статья. Агитатораашта новкъостала съезда материалаш дІайовзийтара докладий, беседай, лекцей тематика, КПСС обкома а Грозненски горкома а политпросвещене ЦІен заведующе С. Варламова язъяь «Агитатор, политпросвещене ЦІено укханца дергда хьона новкъостал» яха статья.

«Агитаце опытах» яхача рубрика кІал кепа техай парте Шелковской райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе Я. Гресева язъяь «Съезда решенеш дІайовзийтара тІаерзаяьй идеологически балха еррига средстваш» яхеи крекинг-завода политпросвещене кабинета заведующе А. Гумницке «Тха агитколлектив укх деношка» яхеи статьяш.

«Коммунисташ — хьалха латт!» яхача разделе кепа техай И. Весина язъяь «ДІахо хьош я ударни вахта» яхачеи И. Григорьева — «Колхозера вожак» яхеи корреспонденцеш.

Блокнота тІа я декабра бетта е езача беседай тематика а литература список а.

ТЕАТРИЙ БОЛХ ТОАБЕ КЕРДАЧА ДЕКХАРАШКА ХЬЕЖЖА

5-ча декабре, Грозне, культура болхлой клубе ший болх дІаболабаьб Ерригроссийски театральни общества (ВТО) Нохч-ГІалгІай отделенеи, ВТО художественно-постановочни секцеи, советски художникий Союза Нохч-ГІалгІай отделенеи вІашагІтехача театрально-декарационни искусстваи, сценически техникаи, технологеи дешаш дувцача конференце-семинара.

Конференце дакъа лоацаш ба Москвера, Грознера, Махач-Калера, Орджоникидзера, Элистара, Нальчикера, Майкопера театрий деятелаш.

Конференце дакъа лоацараша хьалхарча дийнахьа ладийгІар «ХІанзарча хана спектакль кийчъяра принципех» лаьца ВТО постановочни части заведующе, искусствоведа Е. Л. Луцкаяс яьчеи «Режиссери художника» яхача темах Грозйерча Лермонтова цІерахча драмтеатра кертерча режиссера Н. К. Децика яьчеи докладашка.

Московски художественни Академически театра экспериментальни лабораторе технолога З. И. Маркеловас йир «Театральни декораце керда материалаш» яхача темах доклад.

Докладашка ладийгІачул тІехьагІа конференце дакъа лоацараша семинарски занятешка дийцар электрически сердал нийсъяри, театрий художникаша шоай болх тоабари мишта хила деза а, хІаьта сердал нийсъяра кердача аппаратурах лаьца а.

Селхан конференце дакъа лоацараша ладийгІар портативни дикорацех яьча докладашка. Цул тІехьагІа костюмийи постановочни даькъеи технологи ювцаш семинарски занятеш хилар.

Тахан дІахо болх беш я конференци-семинар.

Къахьегамхоша язду

ХІара бетта йола план масса за ханал хьалха кхоачашъю тха коллективо. Столове кийчбеш бола кхача дика хилийтара чІоагІа йоакхо ю оаха, кІезига опыт йолаш болча къоначa болхлошта дикагІа опыт яраша хьехаш, новкъостал ду. Съезда сийна тІаийца декхараш сийленца кхоачашдарах тха коллективана столовейи ресторанийи треста карара кара тела ЦІе байракх еннай, цул совгІа массехказа цІе вымпелаши Сийлен грамоташи тийннай. ХІанз коммунистически къахьегама цІи лелаеш я тха бригада.

В. РЕУТОВА,
№ 2 йолча столове мастер-повар, коммунистически къахьегама ударник.

* * *

Укх шера шурий - товарни ферма къахьегамхоша доккхий социалистически декхараш тІаийдеча хана аз а лаьрхІар шера хІара Іаттагара 1700 килограмм шура яккха, аьнна. Лоаман боахамашка из доккха декхар да. Из сай дош кхоачашде вІаштІехьдаьлар са КПСС XXII съезд хьаеллача деношка, хІаьта цу хана денз тІаийцача декхарел совгІа хІара Іаттагара итташ килограммаш шура яьккхай аз.

З. СИДИЕВА,
Ведана районерча Ленина цІерахча колхоза доярка.

* * *

Тха колхозникаша чІоагІа раьза хинна тІаийцар КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш. ЧІоагІа уйла тІаяхийта еш цар парте Программа, къаьстта цу тІера юрта боахам бувцаш йола моттигаш, хІаьта коммунистически общество хьалъеча доагІаш дола дакъа лоацаш къахьегаш а ба.

Укх шера хьалха хьувкъаш хинначул дуккха дукхагІа а дикагІа а хьувкъадаьд оаха ялаташ, тІехкхоачашъяьй уж паччахьалкхенга дохкара планаш. ТІехкхоачашдаьд паччахьалкхенга дулх, шура йохкара тІаийца хинна декхараш а.

К. ДОКУЕВА,
Курчалоевски района Жданова цІерахча колхоза председатель.

* * *

Дег тІара къоабалъю оаха, школай болхлоша, парте керда Программа. Из да де дезараш хьалхадоаха документ.

Аз доккхал ду вай мехка коммунизм хьалъеча дакъа лоацарех се хиларах, хІаьта цу даькъе низ, хьинар кхо ца деш къахьега кийча а ва.

Т. ЭДИЕВ,
Надтеречни района юкъерча школа хьехархо.

* * *

ХІанз керттерадар да КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра берригa низ оарцагІбаккхар, массане а хьинаре къахьегар. Бокххача теркамца съезда материалаш Іомаеш ба тха института болхлой. Тхоай еррига говзал, хьаькъал, кхетам, низ коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара дІабала кийча да тхо.

Ф. ОЗДОЕВА,
Нохч-ГІалгІай Іилма-тохкама истореи, меттеи, литератураи института Іилман болхло.

* * *

Хьалхашка латта декхараш нийса кхета а деш, дика вІаштІехьбаьккха ший болх лелабар бахьан долаш йиллача ханал хьалха кхоачашъю тха коллективо хІара бетта йола план. Иштта дика къахьегарах фабрикерча къахьегамхошта Министрий Советои Облсовпрофои кхоалагІа ахчан преми а карара кара тела ЦІе байракх а еннай.

Фабрике дикагІа лоархІаш я мастераш нн. Никоноровни Селютини керте латтача бригадай коллективаш. Коммунистически къахьегама цІи лелаеш я уж бригадаш.

ТИХОНРАВОВ,
Грознерча макаронни фабрика директор.

* * *

КПСС XXII съезд хинна цхьа бутт бизаб, бакъда съездах цо тІаийцача исторически решенеех йола уйлаш хІанз а керда я.

Вай мехка карагІдувлараша хьагойт парте лелабер нийса никъ хилар, эгтара нийсхо йолаш йолча общественни строяга кхоачадергдолга а. Цудухьа кхы а чІоагІагІа хьинар айдеш къахьега дог доагІа коммунистически уйланца керда саг хьалкхевеча. Иштта уйла я тха школа еррига коллектива а.

В. ЩЕРБАНЕВ,
Наьсарен района 11 шерарча школа хьехархо.

* * *

Хьалкхувш йоагІа тІехье коммунистически кхетамца хьалкхеяра доккхий декхараш оттадаьд халкъа образоване болхлошта хьалхашка КПСС XXII-ча съездо чІоагІъяьча Программа тІа. Цу даькъе чІоагІа къахьега дезаш ба халкъа образоване болхлой. ХІанз кІоаргга съезда материалаш Іомаеш ба тха техникума хьехархой а дешархой а.

Оаха доккхал ду вай мехка коммунизм хьалъеча дакъа лоацарех тхоаш хиларах.

Н. ИБРАГИМОВ,
Нохч-ГІалгІай педучилища директор, РСФСР заслуженни хьехархо.

* * *

Комсомольски отчетни хоржама собрани хиннай Первомайски районе. КПСС XXII съезда балха итогехи районерча комсомольций декхарехи лаьца собране доклад йир парте райкома хьалхарча секретара С. Д. Цолоева.

Отчетни доклад йир комсомола райкома хьалхарча секретара нов. Хакиевас. Пренеех къамаьлаш даьча комсомольцаша парте съезда решенеш чІоагІа мога а еш дуккха де дезараш белгалдир, хІаьта цхьадолча кхоачамбоацараштa критика а йир.

В. КУКЛИН.

* * *

Грозненски ломокотивни депо агитаторашеи пропагандисташеи шерра боаржабаьб парте XXII съезда исторически решенеш болхлошта, цар дезалашта дІайовзийтара болх. 56 саг ва хІанз депо хадданза наха юкъе из болх беш.

Г. АНОХОВ.

Агитатор механизатораш болча

Массехк шу да Галаев Хьамид тха школе наьна мотт хьехаш вола. Дешархоша меттел, Яндре бахача наха а дика лоархІаш ва из.

Каст-каста газет дешаш хул Хьамид фермерча дояркашта а тракторни бригадерча механизатораашта а. Лекционни пропагандана юкъе дика дакъа лоацаш хиларах Сийлен грамота еннай цунна политически Іилмаи хьехамаш доаржадара Общества республикански отделене.

КПСС XXII-гІа съезд хинначул тІехьагІа къаьстта дика бу агитационни болх Галаева. Цо дика кхетаду парте Программа, вай мехка коммунизм хьалъяра программа, нахага дІайовзийтар мел лоархІаме да. ХІара советски сага йовзаш хила еза из.

Дика чакхъяьлар Яндрерча тракторни бригада механизатораашта цо яь коммунизма материально-техническа база хьалъярах йола беседа. ЧІоагІа уйла тІаяхийта ладийгІар цунга бригада членаша.

— Новкъостий, КПСС XXII съездо дерригача дуненна хозаш хьакхайкадаьд советски наьха хІанзара тІехье коммунизме яхаргья, аьнна. 20 шу даьлча вай мехка хьалъяь яргья коммунизма материально-техническа база. 1980 шу тІакхоачаш промышленни производство 6-ззеи юртбоахама производство 3,5-ззеи лакхлургья. Из ха тІакхоачаш вай мехка йоаккхаш хургья 2700—3000 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги, 250 миллион тонн болат, 690—700 миллион тонн мехкдаьтта, 680—720 миллиард кубически метр газ. Укх итт шера вай мехка баха берригa нах материальни рузкъанца бизза Іалашбаь хургба. Укх гарггарча шерашка вай нах дикагІа даа а дувха а долаш бахаргба. КІезига алапи доагІа нах хургбац. Коммунизм хьалъеча вай мехка дунен тІа эггара лоацагІа дола балха ди хургда,— яхаш дувц Галаева.

— Уж Іалаьмате доккхий декхараш кхоачашдеча керттерадар да мамогга чІоагІагІа къахьегама овсарле лакхъяр. Из дика вахар шишегІа хьахургдац, из вай воай кулгашца къа а хьегаш хьаде деза.

Никита Сергеевич Хрущева съезде аьннад, къа а хьегаш, миллионаш болча наха чІоагтІа къа а хьегаш мара хьалъе йиш яц коммунизм. Цудухьа хІаране ше вол-волча дика къа а хьегаш дакъа лаца деза из хьалъеча.

Шун декхар да, механизатораш, ханнахьа а тІехьа ца доалийташ а деррига гуйриийнара балхаш йистедахар, хьатІадоагІача шера культураш дика хьувкъаргйолаш кхаш кийчдар, рациональни предложенеш юкъейоалаяр, тунеядцашта духьал къовсам лоаттабар, — аьнна йистедаьккхар Галаева ший къамаьл.

— Вай коммунизм еш доахк, хІаьта США, Англе, ФРГ, Франце империалисташ тІема кийчлу. Вай фу де деза иштта эттача хьале? — яхаш хетт тракториста Г. Хамхоева.

— Коммунизм котъяккхара вайна машар эш. Советски Союз, еррига социализма лагерь, машар беза деррига адамаш тІом ца хьоабайта шоашта могар де кийча ба, из цІаккха а хургбоацаш дІабаккха гІерт. Из царна де а лургда. ХІаьта вай декхар да воай мехка экономически а оборонни а низ мамогга чІоагІбар, — аьле жоп лу агитатора.

Механизатораша кхы а хаттараш цу. Цар безам ба деррига довза — машара тІехьа лоаттабеча къовсама перспективаш, мехка, республика, района, шоай юрта кхоане миштa хургья ха гІерт уж. Хьамида цар кхетадергдолча дешашца жопаш тел хаттараашта. ЧІоагтІа йІаьхъелар беседа. Беседа ярах доккха баркал аьлар механизатораша Галаева, Кхы а юхавола, аьлар цар цунга.

Дукхача наха юкъе агитационни болх барал совгІа нах бах-бахача а беседаш ю Хьамида.

Коммуниста Х. Галаева дика кхетаду парте Программа тІа белгалдаьха вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш бахача наха дикагІа мел кхетаду, уж чехкагІа кхоачашдергхилар.

Д. КРИВЕНКО,
Яндрерча юкъерча школа хьехархо.

НАЬХА БАРКАЛ ДАЬККХАРАШ

Керттера декхар наьха хьашташ кхоачашдарах лерхІ Пхьилекъонгий-Юртарча тика чу латтача Плиев Хаджимурадеи цун йишас Пирдовсеи. Кхо бутт гаргга ха мара яц уж укхаза балха баьхка. Цу лоацача хана тика болх лерттІа вІаштІехьбаккхарах дуккхача наха безабеннаб уж. Цар наха эша товараш лоаттаду, мах нийса бу, тика чу ухача нахаца Іимерза а эзделах а ба. Кхоачашъю цар хІара бетта товарооборота план а.

Къаьстта баркал оал царна юкъерча школа хьехархоша.

Х. ХАМХОЕВ,
хьехархо.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Вахарца бувзам болаш

Къилбаседа-ХІирий мехкарча Ольгински юкъерча школерча дешархоша КПСС XXII-ча съезда дайта совгІат — массехк йоккха хьажкІа съезда делегаташка дІа а хьокхаш, йоахар Н. С. Хрущева: «Ераш кхеяьраш ба дешархой, коммунизм хьалъерий бераш. ХІанз цар а ду коммунизм хьалъе новкъостал, хІаьта хьалкхийна баьлча, коммунизме бахарг а ба уж. Хоастам а сийле а хийла вай кагирхошта».

224 дешархой производственни бригадеи звенои я вай республике юрта боахаме а промышленносте а къахьегаш. Цар 1961 шера даь балхаши 1962 шера де дезараши дувцаш 4-гІа республикански слет хилар 2—3 декабре.

— Шоай колхозашкеи, совхозашкеи, предприятешкеи балхаш дарца, — йоахар доклад яьча Нохч-ГІалгІай АССР просвещене министра заместителa нов. М. У. Умарова, — шоаш къахьегама кийчдаь ца Іеш, вай Даьхен боахам лакхбе новкъостал а ду оаш.

ЧІоагІа теркам тІабохийташ, дега тоам хулаш дувцар пионерий Дворец хьалъйизза хинначa дешархой производственни бригадий викалаша, царца баьхкача халкъа образоване система болхлоша, лоалахарча республикашкара баьхкача дикагІа йолча дешархой производственни бригадай викалаша, докладчико къонача коммунизм хьалъерий гІулакхаш.

200 эзар центнер тайп-тайпара юрта боахама культураш! Из да дешархоша 1961 шера Даьхенна денна совгІат. 4634 гектара тІа болх баьб укх шера дешархой бригадаша. Духхьал цхьан хьажкІий 55 эзар таргга центнер а луш.

1962 шера вай республике а вай мехка къилбаседа районашка а 200 эзар гектара тІа дІае йиш хургья дешархоша хьалкхеяь дикагІдолча тайпах йола хьажкІаш.

3,5 эзар центнер шекар даккха йиш я дешархоша хьалкхеяьча шекара свеклах. Ленточни способах шекар доаккха свеклаш дІайийнача Колхозненски (Шалинский район) школерча дешархой бригадо хІара гектара тІара 413 центнер яьккхай, массаза ювча тайпара йийча 270 центнер мара ца йоаккхача метте.

Къаьстта дикагІа болх беш хиннай аьнна белгалъяьхар докладчико Сунженски районера дешархой производственни бригадаш. «Республике хьалкхеяьча дІаювча хьажкІий кхоалагІа дакъа духхьал цхьан Сунженски районерча школай бригадаша хьалкхедаьд», — йоахар цо.

Лаьттангара беттага дІаийюхеи кхоачаш дІоахал дола тай де йиш я дешархоша Даьхенна дІаеннача 1500 килограмм чиллан бурилгех.

ЛоархІамера гІулакх деций республике 145 эзар сомий а кхыйола а га дІайогІар. Из даьд кагирхой хьинарерча кулгашца.

Дешархой производственни бригадаша дечарна юкъе эггара лоархІамерадар опытни балхаш хилар белгалдаьккхар нов. Умарова. Из болх дика вІаштІехьбаьккхаб Каргалинскии Ассинскии (Сунженски район) юкъерча школай дешархой бригадаша. Каргалинцаша шоаш опытни балхаш деча участка тІа хьалкхедаьд хІара гектара тІара 45—50 центнер яьнна «Безостая-1» яха кІа. Цул совгІа, хІара гектара тІара 110,8 центнер «ВИР-156ТС» яха хьажкІаш а яьхай цар.

Слете хиннарий теркам къаьстта дукхагІа тІаэзар «115 центнер» яхача дешаша. ХІара гектара тІа иззал «ВИР-338» яха хьажкІаш хьалкхеяьй Ассинскерча дешархоша шоай опытни участке. Нагахьа санна 1962 шера 100 эзар гектара тІа из хьажкІий тайпа дІадуйя, цу гІулакхо совнагІа 3 миллион центнер фуалъяьха хьажкІаш лургья.

Боккхача лоархІамера а республикерча колхозашеи совхозашеи лаьрххІа уйла е езаш а хІама да дІаювча культурай тайпаш тахкар, дикагІа дараш белгалдахар. Шоай опытни участкашка из болх дикагІа вІаштІехьбаккха беза дешархой производственни бригадаша.

50 гектар лаьттара 2750 центнер хьажкІаш яьхай Ассиновцаша, хІара гектара тІара 55 центнер а йоаккхаш.

Дуккха йоах докладчика а пренеех къамаьлаш дераша а республикерча дикагІа йолча бригадай а къаьсткъаьсттача членийа цІераш. Царна юкъе ба 10 эзар котам хьалкхеяь Первомайски (Грозненски район) юкъерча школера дешархой, хІара гектара тІара (150 гектар лаьттара) 39 центнер хьажкІаш яьха Троицки (Сунженски район) юкъерча школера дешархой, 1225 хьуна сомий гаьна окультированни яь Ножай-Юртарча юкъерча школера дешархой, иштта дуккха кхыяраш.

Доклада тІа а пренеех даьча къамаьлашка а дикка моттиг дІалаьцар Грознерча дешархой производственни бригадашта карагІдаьннача гІулакхаша. 1342 дешархо хиннав №№ 1,3 йолчей, Аргунски, Ассински совхозашка салоІаш а балхаш деш а. 2459 дешархочо балхаш даьд городерча гІишлош хьалъечеи ремонт ечеи цехашка.

Нов. Умарова тІахьех дешархой производственни бригадаш дешареи производительни къахьегамеи бувзам чІоагІбара, школаш политехнически хилар кхета а деш, боахама тайп-тайпара доакъош Іомадара. ХІанззехьа звенош вІашагІа а ехка е еза, йоахар цо, хьатІайоагІача бІаьстана еш йола кийчо.

«ТІехдика деша а дешаш, кийчле коммунизм хьалъяра къахьега. Духхьал из да Даьхенна шугара эшар» — цу дешаща чакхъяьккхар нов. Умарова ший доклад.

Троицки юкъерча школа дешархочо Уматова Любас дийцар шоай бригадо колхоза кхашка 9 шера болх беш хилар, шоай къахьегама толамаш, хьатІадоагІача шера шоаш 150 гектара тІа фуна лаьрхІа хьажкІаш дІае а хІара гектара тІара 35 центнерал кІезигагІа йоацаш хьажкІаш яха а лаьрхІа хилар.

Каргалинций гІулакхаш дийцача Соловьева Таяс (юкъерча школерча комсомольски организаце секретарь), белгалдаьккхар школерча 200 дешархочо укх шера 100 гектар кхашка хьийкъа хьажкІаш хьалкхеяь хилар, хІара гектара тІара гибридни яраш 22,2 центнери ВИР-63 43 центнери а йоаккхаш. «130 гектар кхашка, хІара гектара тІара 40 центнер яргІйолаш хьажкІаш хьалкхеяр. 20 гектар комсашта гІулакх дар, 2000 сомий гаьнашта гІулакх дар — иштта кхыдараш да оаха хьатІадоагІача шера де лаьрхІараш» — йоахар Таяс.

Наьсарен юкъерча школерча Зейтова Лидас дийцар шоай бригадо 35 гектар кхай тІара 1440 центнер хьажкІаш яхар. «Цхьабакъда, — йоахар цо, — совхоза хьакимаша лерттІа йоакхо йоре дикагІа леларгдар тха гІулакхаш. Транспорт ца хилар бахьан долаш 2—3 сахьат дов тха балха дІадахалехьа. Кхыметтел шефство лелаеча организаце совгІата енна автомобиль а дІаяьккхай ххогара районерча кулгалхоша.

— Геттара чІоагІа дегаш гІоздаьнна ба Шаьларча 8 шерарча школа дешархой — шоаш кхеяьча свеклах 30 центнер шекар даккха йиш хиларах, — йоахар дешархочо Керимова Тамарас.

1962 шера Шалински шекар доаккхача заводага хьажа хьоашал бийхар Тамарас республикерча дешархой производственни бригадай членаш.

Коммунистически къахьегама бригада бригадира (Урус-Мартановски районера «Красноармейский» совхоз), КПСС XXII съезда делегата нов. Кагерманов Оалхазара дийцар ший бригадо хьатІадоагІача шера хІара гектара тІара (406 гектар лаьтта тІара) 60 центнер гибридни хьажкІаш яха лархІар. Ассиновски школа бригадаца шоай бригадо яхь лоацаш хилар.

ЧІоагІа уйла тІайохийташ ладийгІар слете хиннараша Ольгински юкъерча школера енача хьаьшо Татарова Светланас шоай опыт ювцаш даьча къамаьлага. Светланас дийцар 60 гектара тІара, хІаране тІара 90 центнер йоаккхаш хьажкІаш шоаш яхар, тІадоагІача шера 170—180 центнер хІара гектара тІара яккха лаьрхІа шоаш хилар. Масса хана специалисташца дага а дувлаш ду оаха балхаш, яхаш дувцар цо. «Кхоцеи минеральни удобренешцеи лаьтта хьаьндар, 25—27 см. кІоарга лаьтта ахар, хьажкІаш хьатІаяьнначул тІехьагІа аммиачни селитраца лаьтта хьаьндар, ханнахьа оасараш дар — уж да хьажкІаш хьувкъаяра оаха деш дола керттера гІулакхаш». — йоахар нов. Татаровас.

Боккхача теркамца ладийгІар слете хиннараша КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара нов. Б. Г. Габисова Іодийшача КПСС обкомои, республика Лакхехьарча Совета президиумои, Министрий Советои дешархой производственни бригадий республикански 4-ча слетага дайтача моаршала письмога.

Слете къамаьл дир ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома секретара нов. Даурбековас.

Масса раьза а волаш тІаийцар слете хиннараша республикерча берригача, школьникашка даь кхайкарал.

Слета балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь нов. А. С. Трофимов.

Духовой оркестро локхаш йиш а йолаш, совгІаташта просвещене министерстваи ВЛКСМ обкомеи карара-кара тела цІе байракхаш лу Сунженскии Каргалинскии районашта. Мах бола совгІаташ (фотоаппараташ, сахьаташ, библиотечкаш) лу дуккхача бригадашта а къаьстача членашта а.

ШоллагІча дийнахьа слете хиннараш хьийжар дешархой производственни опыт хьахьокха оттаьча выставкага.

Сурта тІа: Урус-Мартановски районерча «Красноармейский» совхозерча, коммунистически къахьегама бригада яха цІи яьккхача, комсомольско-кагирхой бригада бригадир, КПСС XXII съезда делегат Кагерманов Оалхазар слете дакъа лоацаращца хьажкІаш хьалкхеяра хьакъехьа къамаьл деш воалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

Тахан кинотеатрашка

«Родина» яхача кинотеатре

«Америка француза бІаргашца». Долалу: 9, 1, 5, 9.

«Мадемуазель Нитуш». Долалу: 1, 3, 7.

ДІаьхдаь сеанс **«Суда хьалхашка»** Долалу: 9.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03161. Заказ № 6536

СЕРДАЛО
4-гІа оагІ. 7 декабрь, 1961 шу.